

NA

TRIGLAV

V KRALJESTVO
ZLATOROGOVO.

RUDOLF BADIURA

VEJNKA ZPRAVEDNI - 1911

J. Kunaver: Triglav (sa severa).

NA TRIGLAV U KRALJESTVO ZLATOROGOVO!

(KAŽIPUT.)

D, I NACRT.

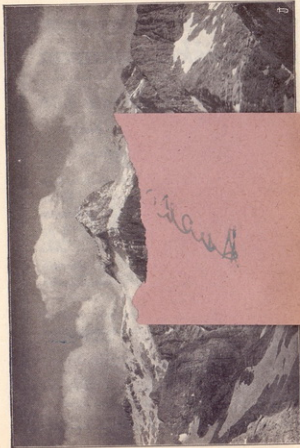
Pogranični turist. promet

Za poset *Aljaževog doma* (Vrata BADIURA. NEBERGOVA. Bohinj. jezera, ne treba nikakve *Planin. kuće* u Triglavskom gorju, bilo kakvom legitimacijom, a za *ture* treba imati naročite iskaznice. *praktičnije* su članske iskaznice, koje će izdavati društvo za doba svake godine — prigodom plaća vidirane od društva SPD i od valjane za dotičnu godinu. Ovak grafijom (lep vizit format) sto Din 5.—, članarina Din 6.— i nove (samo jedan put) Din 1.50. sam doneti.

U LJUBLJANI 1922.

IZDAVAČ: KLEINMAYR & BAMBERG, LJUBLJANA.
PONATIS ZABRANJEN. — SVA PRAVA PRIDRŽANA.
DELNIŠKA TISKARNA, D. D. U LJUBLJANI.

NA TRIGLAV U KRALJESTVO ZLATOROGOVO!

(KAŽIPUT.)

31 ILUSTRACIJA, 1 ZEMLJOVID, 1 NACRT.

NAPISAO RUDOLF BADIURA.

PREVELA GDJICA M. HENEBERGOVA.

II. IZDANJE.

U LJUBLJANI 1922.

IZDAVAČ: KLEINMAYR & BAMBERG, LJUBLJANA.
PONATIS ZABRANJEN. — SVA PRAVA PRIDRŽANA.
DELNIŠKA TISKARNA, D. D. U LJUBLJANI.

Pregled sadržaja.

	Strana
Predgovor	3
I. Kratice	5
2. Tumač manje poznatih izraza	6
3. Ilustracije	8
I. Uvod. Triglav. Općenito	9
Sezona - Putna pomagala - Udaljenosti - Vodiči - Opskrba. Saobraćaj - Alpska flora - Polazak na Triglav - Turistika - Upute	
II. Julijske Alpe. (Geološka i botanička crtica)	14
III. Prvi turisti na Triglavu	17
IV. Prilazi — Ishodišta	19
V. Izbor puteva	21
a) Severni triglávski putevi	24
1. Put preko Praga	29
2. Tominšekov put	32
3. Preko Severne triglávске stene	35
4. Put dolinom Kot	36
5. Put dolinom Krma	41
b) Iz Kranjske gore na Triglav	46
c) Južni ali bohinjski putevi na Triglav	51
6. Put preko Uskovnice (Konjščice)	58
7. Put dolinom Voje	65
8. Put mimo Sedam triglavskih jezera (uzbrdo)	69
č) 9. Blejski put Pokljukom	70
d) Trentski putevi na Triglav	81
10. Put iz Trente preko Komara	85
11. Put iz Trente preko Skoka	88
12. Kugyjev put iz Trente	92
VI. Na Triglavski vrh	94
VII. Vidik s Triglava	97
13. Put mimo Sedam triglavskih jezera (nizbrdo)	98
VIII. Zimske ture na Triglav	106
IX. Planinarske kuće in skloništa SPD na području Triglávskog gorja	111
X. Imenik vodiča SPD	117
XI. Kazalo	120
XII. Zemljovidna karta.	

Predgovor.

Sve življi turistički promet na Triglavu i njegovim planinskim skloništim, te velika potražba za zgodnim vodičem, čije je prvo izdanje bilo brzo i posve rasprodano, ponukalo je pisca, da priredi novo, drugo izdanje vodiča po Triglavu. Računajući pre svega na živalno gibanje planinara osobito iz Zagreba, Beograda i drugih krajeva ujedinjene Jugoslavije te želeći, da baš ti *gosti* što lakše dodu do lepih užitaka, trajnih uspomena i do celovitoga poznavanja naših Alpa, specijalno njihovoga prvaka Triglava, odlučio je pisac, da izda vodič u njima prikladnijem domaćem narečju.

Novi je preuređeni vodič *popunjen* novim podacima,¹ ima nekoliko novih ilustracija, *novi*

¹ Knjiga je poslana u tisk pre, nego što je komisija za razmedljanje svršila svoj rad. Sve će dakle pripomene i razjašnjenja glede *prekoračenja* talijanske i nemačke međe u Triglavskom gorju izaći odmah, kako spomenuta komisija zaključí svoje delo i uredi pogranične odnose, u posebnom *oddatku*, koji će se dobivati u svim knjižarama, gde se prodavaju vodiči.

nacrt železničkih pruga, a priložena je i nova karta triglavskoga gorja. Nadam se dakle, da će se u ovom novom obliku knjiga pokazati praktičnim vodičem, još pouzdanijim od prvoga.

Za uslugu mi je prevođenja ugodna dužnost zahvaliti nekim mojim zagrebačkim drugovima, a osobito poznatoj ljubiteljici naših planina gđici *M. Heneberg*.

Ljubljana, 1. III. 1922.

Rudolf Badiura.

P. S.

Sa zahvalnošću sećam se kod ove prilike također gg.: amateurfotogr. J. Kunavera, J. Tavčara, Val. Hodnika i J. Knafelca, koji su doprineli nekoliko novih ilustracija, a osobito g. prof. Ferd. Seidla, koji je podao poučnu geol. botaničku crticu o Triglavskom gorju.

Kratice.

<i>B</i>	= brzojavni ured.
d. (l.)	= desni (levi) ili desno (levo).
D. Ö. A. V.	= Deutsch-Österreichischer Alpenverein.
<i>E</i>	= elektr. rasveta.
GOST.	= gostiona.
HOT.	= hotel.
HPD	= Hrvatsko planinarsko društvo.
i.	= istočni ili istočno.
j.	= južni, južno.
ji.	= jugoistok, jugoistočno.
km	= kilometar.
<i>Lil</i>	= lekar i lekarna.
m	= metara nad morem.
<i>P</i>	= poštanski ured.
p	= postelja, krevet.
s.	= severni, severno.
si.	= severoistok, severoistočni.
SPD	= Slovensko planinsko društvo.
<i>T</i>	= telefon.
v.	= vidi.
<i>W</i>	= vodovod.
z.	= zapadni ili zapadno.
Žp.	= železnička postaja, stanica.
4 s, 7 p	= 4 sobe, 7 postelja.
4 h 30 min.	= 4 sata, 30 minuta.
15 min.	= 15 minuta.

Tumač manje poznatih izraza.

- Cepin* = naročito oruđe, što se upotrebljava za kopanje stepenica u ledu i snegu.
- Dereze* = železna naprava, sa ostrim zubima, što se veže pod cipele kod hodanja po ledu i zamrznutom snegu.
- Dolac, dôca* = dolec; dolazi od dô; mala gorska dolinica.
- Hudournik* = voda (a ujedno i njezino korito), što se ruši u dolinu za oluje i nevremena.
- Jaruga* = grapa; uska, dublja ili plića udubina u terenu, naročito između 2 strma, kamenita obronka.
- Ruša, kleka* (pinus montana) = visokogorska, niska vrsta crnogorice.
- Kleka* = mesto gde raste, «rušje».
- Krplje* = naprava što se veže pod cipele kod hodanja po suhom, mekom snegu.
- Ključ* = neveliki, strmi zavoj gorskoga puta (serpentina).
- Kolni put, kolovoz, kolnik* = izvožen put preko šumne, polja ili livade.
- Konta, e, f.* = mala okrugla kotlina u Alpama; nešto slični na kraške «doline» (obično ispunjena snegom).
- Litica* = navpična skala; hridina vrlo oštrog i šiljastoga oblika.
- Mel* (meli *f.*, mela *m.*) = strmine posute razdrobljenim, kao samlivenim (= mel mleti) kamenjem, koje se ruši i pada sa stena.
- Murka* (nigritella nigra) = tamno crvena biljka, glavica častoga cveta, opojnoga mirisa.
- Pečnica, runolist* (leontopodium alpinum) = poznata alpinska (karakteristična!) biljka.

Planina = kraj s gorskim pašnjacima i pastirskim stanicama, ali i bez njih. Blago boravi ovde samo preko leta.

Planja ili trata = gorska livada.

Planota = gorska kamenita, travom obrasla, visoravan.

Plaz = usov: *a*) sneg, što se u velikim masama ruši u dolinu; *b*) ono mesto (i leti!) kuda se obično takav sneg ruši.

Podl, podovi = prostrana visoravan, pokriva velikim, često dubokim, vrlo raspucanim kamenim pločama. Obično teren nekadanjega ledenjaka.

Plezaljke = posebne papuče, sa pletenim potplatima, što se upotrebljavaju kod penjanja.

Prud, prude, prod = šljunkom ili manjim kamenjem naplavljena mesta.

Sleč = burja (rhododendron hirsutum), rašireni, karakteristični, alpski grm s crvenim cvetovima.

Snuči, klize, liže = ski.

Stan = pastirska koliba s ogradom, mesto, gde pastir na planini stanuje.

Škrbina, razvršje = oštri zarez među dva vrha.

Vrv = posebno konstruirano užje. Upotrebljava se kod penjanja i traverziranja opasnih mesta.

Zelenica = poslednje, najviše gorske livadice.

Ilustracije.

	Strana
J. Kunaver: Triglav (sa severa)	20
Naert železničkih pruga	26
Aljažev dom u dolini „Vrata“ pod Triglavom	28
B. Brinšek: Turkova planina (blizu Aljaževog doma)	31
R. Badiura: Pogled sa Begunjskog vrba na Zeleni sneg in pole pod vrhom Triglava	34
J. Kunaver: Severna triglavska stena	38
R. Badiura: Pogled na Vrbanovu špicu (putem prema Staničevoj koči)	40
V. Hodnik: Staničeva koča pred vrhom Triglava	43
B. Brinšek: Stenar i Rusje (ispred Aljaževog doma)	50
B. Brinšek: Pogled na Triglav sa Križkih podova	52
Bohinjsko sanjkaliste „Belvedere“	53
Pogled na Lisec pokraj Črne prsti (ispred Hot. „Marksi“)	55
Sv. Janez pokraj Bohinjskog jezera	56
Izvor Save — slap „Savica“	58
Hotel „Zlatorog“ pokraj Bohinjskog jezera	62
R. Badiura: Mišelj vrh ispred Vodnikove kočice	64
R. Badiura: Bohinjski pristup k Triglav. domu	68
B. Brinšek: Motiv iz Doline sedam triglav. jezera	71
Motiv iz soteske „Vintgar“	73
Bled	74
Slovenka u narodnoj nošnji	76
Slap „Blejski Sum“ u Vintgaru kod Eleda	80
R. Badiura: Triglavski dom na visravni „Kredarica“	95
R. Badiura: Aljažev stolp na vrhu Triglava	97
B. Brinšek: Pogled ispred Triglavskog doma prema severu. Iza maglenog mora dižu se otoci: Kepa i Golica u Karavankama	99
B. Brinšek: V. i VI. triglavsko jezero („Pri dvoh jezerih“)	101
Put na Hribaricu sa Dolčica	103
IV. triglavsko „Veliko jezero“ ili „Ledvica“	105
B. Brinšek: III. triglavsko „Zeleno jezero“	107
Ivan Tavčar: „Koča pri Triglavskih jezerih“	109
B. Brinšek: Pogled na Vernar i Konjsku planinu. (Na povratku sa Triglava 1. 1. 1910)	114
R. Badiura: Zeleni sneg pod Kredaricom. U pozadini Skratca iznad doline „Vrata“	

I. Uvod.

Triglav¹, 2865 m, «*kralj Juljskih Alpa*», najviša je i najpoznatija gora Jugoslavije. Diže se iznad Bohinjskoga i Blejskoga jezera, te nad Kranjskom Gorom u sz. delu Slovenije, između oba izvora «*kraljice jugoslovenskih reka*», Save, u onome kraju, koji slovi kao prirodno najzanimljiviji alpski predeo naše kraljevine. Po svom markantnom troglavom obliku, krasnom razgledu, po premnogim prirodnim lepota-ma, zbog kojih je narodna pesma tamo smestila bajslovlno «*carstvo Zlatoroga*», pa i usled toga, što mu na podnožju leže naša najbolja alpska letovališta i postojanke za zimski šport, koje veže u polukrugu oko Triglava zgodno izvedena željeznica, zbog svega je tog postao Triglav ne samo pravom «*Mekom*» jugoslovenskih i čeških turista, nego se glas našega alpskog raja rasprostoro širom sveta, gde slovi jednako vrednim rodakom majestetičnim vrhovima Groß-Glockner, Groß-Venediger, Ortler i drugima.

¹ Triglav su poznavali već stari narodi, koji su plovili Jadranom, a bleštavi im je ledenjak služio za snalaženje na širokom, otvorenom moru. — Rimljani su poznavali Triglav pod imenom «*Mons Tullus*». — Ime pak Triglav potiče od starih Slovena, koji su, kao i drugi stari narodi obožavali prirodu i veće gore smatrali prebivalištima bogova. Triglav je bio starim Slovenima stanom «*Triglava*»

Komu se pružila zgoda, da upozna Triglav sa sviju strana, rado će mi priznati, da ne preterujem tvrdeći, da nadaleko nema gore tolike visine, koja bi za tako kratko vreme lakoga i sigurnoga uspona pružala toliko užitka, i sa koje bi čovek uz tako mali trud poneo toliko nezaboravnih, dubokih dojmova. Zato su se već i pre rata tolika planinarska društva natecala, kako će što bolje poslužiti njegovim štovateljima s lako prehodnim putevima i s dobro opskrbljenim planinarskim kućama.

Nedosežno domišljata priroda i spretna ljudska ruka zajedničkim su nastojanjem pretvorile tu okolinu u pravi planinski raj, koji mora da zadivi i najizbirljivijega prijatelja naravi. Svatko nalazi ovde, prema svojim prilikama te telesnim i duševnim sposobnostima, jednako u nižim predelima kao i na visini, zdrave okrepe i vedroga počinka od današnjega nervoznog života.

Sezona. Najzgodnije je vreme polaska u Triglavsko gorje od 15. jula do septembra, kad su otvorena sva planinska skloništa SPD. Klima je, osim u kišovitim danima, dosta blaga, a sneg obično do sredine jula već toliko okopni, da lako nalaziš markacije, pa možeš i sam bez vodiča po navodima ove knjižice doći na vrh. Putovanje je u to vreme ugodno i zbog toga, što srećući mnoge planinare lako ideš u društvu, jer nema gotovo dana, da se iz koje od mnogih postojanaka ne bi bar netko

— boga zemlje, mora i uzduha. Sličnih takovih imena, što potiču od davnoga verovanja naših praotaca, imamo u našim Alpama još mnogo, tako n. pr.: Baba (božica zemlje), Dedec (pridevak Peruna, boga gromovnika) i druga.

uputio na vrh. U tim je mesecima i *planinska flora* najbujnija, te ti se pruža najlepša prilika, da upoznaš i da se diviš njenoj raznolikosti i šarenilu, te bogatstvu oblika, što ih ne nalaziš nigde u nizini.

Lična sigurnost na putovanju. Samo je sobom razumljivo, da je planinarenje po Triglavu i u svim ostalim slovenskim planinama *posve sigurno*, te da o kakovim «hajdučkim» doživljajima ne može biti ni govora. Možeš svuda prolaziti posve sam, i ne treba, da se bojiš ikakova uznemirivanja.¹

Narod je općenito pošten, a posebice onaj u planinama prema putnicima vrlo susretljiv i rado će ti u svakoj zgodi biti na uslugu.

Putna pomagala. Najbolja je karta: «*Julische Alpen, östlicher Teil und Karavanken*» (1:50.000), izdao: Militärgeographisches Institut Wien — R. Lechner, Buchhandlung Wien; no nadomestiti je mogu i specijalne karte (1:75.000): Radmannsdorf (Radovljica), Zone 20, Col. X. i Flitsch (Bovec), Zone 20, Col. IX.; koje se mogu dobiti u svakoj većoj knjižari.

Udaljenosti po vremenu u tekstu računane su za lagani, t. j. ne prebrzi, ne prespori hod. Strane se pak (leva, desna) bregova, reka, potoka, vododerina, korita uzimaju u smeru, kojim teče voda.

Gorski vodiči. Na izbor imaš dosta puteva, kojima je moguće, da bez opasnosti stigneš do dviju planinskih kuća tik pod Triglavskim vrhom, do Triglavskoga doma ili do Aleksandrove kočje. Planinarima, koji nisu vični visokim Alpama, onima, koji pate od vrtoglavice, starijim izletnicima, damama, i uopće svima, koji rado udobno putuju,

¹ Osim tri puta Trentom, svi ostali vode našim krajevima.

ipak svetujemo, neka uzmu sa sobom vodiča, koji su u svim glavnim ishodištima putnicima na službu. Pre svih ostalih preporučamo naše *autorizirane*, u svakom pogledu *pouzdan* i *iskusne* gorske *vodiče* SPD (v. str. 117), a jedino u slučaju, da tih nema na raspolaganju, neka se najme drugi. Svaki vodič SPD mora da se iskaže «Vodniškom knjižicom» potvrđenom od SPD.¹

Opskrba — provijant. Sve su dolinske postojanke i ishodišta kao: *Mojstrana, Bohinj, Bled, Kranjska gora* dobro uređena letovališta i postojanke za zimski šport, pa si u tim mestima lako pribaviš potrebni provijant. Tom prilikom upozoravamo sve planinare, *neka nahrpnike ne pune suvišnim stvarima*, te neka užitak uspona ne kvare nošenjem teškog tereta, jer su *sve planinske kuće* SPD za sezone i *z vr s n o* opskrbljene. (Točnije su potankosti navedene kod opisa svake pojedine planinarske kuće.)

Saobraćaj u jezičnom pogledu ne zadaje ni u najudaljenijem gorskom selu upravo *nikakvih* teškoća, jer se *svi mi*, kako je poznato, *tako* razumevamo, ako govorimo *polagano* i razgovetno.

Alpska flora je u našim Alpama u poredbi s florom drugih krajeva *još uvek bujna i bogata*, što ipak ne sme da daje povoda besmislenom uništavanju toga lepog ukrasa naših planina. Zadovolji se s malom kiticom za spomen! **Čuvaj alpsku floru!** — *Ne trgaj i ne čupaj* pečnice, murke i drugo sitno i nežno cveće s korenjem, već oprezno i lagano, da sačuvamo to blago naših jugoslovenskih Alpa. *Neupućene pouči!* Neka se svaki slučaj planinarske nediscipline *smesta* zapreči, renitentne neka se

¹ Tarifi za vodiče, kao i tarifi voznoga prometa na Bohinju i Bledu morali su se poradi nestalnosti današnjih cena ispustiti. Plaćanje po dogovoru.

prijavi oblastima, koje moraju naći sredstva, da se prepreči devastacija. (Vidi bot. crticu str. 14.)

Polazak na Triglav uredi tako, da još *pre mraka* stigneš do koje od najviših planinarskih kuća (bilo do Triglavskoga doma na Kredarici, bilo do Staničeve ili Aleksandrove kuće), gde se možeš odmoriti i prenoćiti, da onda drugi dan još pre zore podeš na vrh!

Velčanstvena zora te čarobni zalazi sunca časovi su i *zvanrednoga* užitka, koji ostavljaju u tebi nezaboravne, duboke uspomene. Poslovice: «Ko rano rani, dve sreće grabi» i tu izvrsno vredi, jer je hodanje u jutarnjem hladu najprijetnije, a i vidik je za mirnoga, jutarnjeg zraka mnogo čišći, nego kasnije.

Turistika je po slovenskim Alpama *dobro* razvijena. Organizirana je i vođena po **SPD** tako uzorno, da nas začuđuje današnji rad društva, srazmerno li ga s prilikama, u kojima je ono započelo svoj rad. SPD sastoji iz Središnjega odbora u Ljubljani, te 16 pokrajinskih podružnica sa približno 4000 članova, ne ubrajajući amo članove primorskih podružnica, koje se nalaze na talijanskom teritoriju, i koje su se prema Rapalskom ugovoru morale izlučiti iz delokruga SPD. O njihovoj sudbini i delovanju odlučiće skoro budućnost.

Usprkos silnim zaprekama bivše austrijske vlade te opasnoj konkurenciji D. Ö. A. V., koji su delovali u nasokroz germanizatornom duhu, stvorilo je SPD dobru podlogu za dalji razvoj jugoslovenskoga planinarstva. Nadamo se, da će veza sa KČT u Pragu, a pogotovo sa HPD u Zagrebu, doprineti još više tomu cilju. Nakon 27godišnjega požrtvovnoga delovanja poseduje društvo danas na jugoslovenskom teritoriju *44 planinarskih kuća* i domova (nekoliko ih je palo žrtvom rata), ono je uredilo mnoge

puteve, označilo nebrojne markacije i pripravilo još druge udobnosti za planinarenje po Julijskim i Kamniškim (Savinjskim) Alpama te Karavankama i ostalomu gorju. Društvo izdaje i vlastito glasilo *«Planinski Vestnik»*, što izlazi deset puta na godinu.

Upute o putovanju po slovenskim Alpama uopće, daje *«Pisarna SPD»* kod spomenutoga *«Osrednjeg odbora SPD, Ljubljana, Kralja Petra trg št. 2, prizemlje (u prostorijama društvenoga pročelnika advokata dr. Frana Tomiņšeka), gde se dobivaju i članske iskaznice SPD (str. 111). Podatke o letovalištimu po Sloveniji, zatim podatke o putovanju željeznicom i ladom daje «Tourist Office» (Jugoslovenska zveza za tujski promet) Ljubljana, Dunajska cesta št. 18, nasuprot kavane «Europa». Permanentna izložba slika raznih krajeva, prodaja prospekata, brošira, vodiča, razglednica itd.*

II. Julijske Alpe.

(Središnjia skupina.)

Geološka i botanička crtica.

Ferdo Seidl.

Julijske su Alpe ogroman, preko 130 km dugi (od Timentu kod Tolmezza do Savinje kraj Braslovča) i 35 km široki gorski lanac, koji na severu graniči sa Karavankama (delom Karnijskih Alpa), a na jugu sa svojim predgorjem prelazi u Kras balkanskoga poluotoka.

Dok osnovu ovoga ogromnog gorskog lanca sačinjava kamenje karbonske i permnske formacije, to je glavni njegov deo nastao tek u mnogo mlađem triasu. Tek gde

su se sačuvali na ovoj ogromnoj triadnoj tvorbi ostaci jure, kao što ih nalazimo kod Koprivnika na Bohinju i u dolini Sedam triglavskih jezera.

Glavne kamenite sastavine u Julijskim Alpama, što nastadoše u triadno doba, jesu vapnenac i dolomit. Obe ove vrsti, prvi sa svojom svetlosmedom, a drugi s gotovo sasvim belom bojom, uzrokom su, da se grebeni vapnenačkih Alpa, osobito za jutarnje zore i večernjega rumečila pokazuju u izrazito živim i sjajnim bojama.

Na spomenutoj karbonskoj i permnskoj podlozi položen je triadni vapnenac u sto i sto naslaga, koje se gomilaju od podnožja gorja (500 m) pa sve do najviših vrhunaca (2863 m). Osobito poučan pogled u te naslage pružaju nam doline (Vrata, Krma, Soča, Koritnica), što su duboko zarezane u tu kamenu gromadu, i koje kod izvora Save, Soče i njihovih pritoka sižu sve do prvotne permnske i karbonske osnove. Klasičan nam primer pružaju kod ulaza u dolinu Krma visoke, okomite stene Debele peči (2007 m), gde se te naslage osobito jasno ističu, sve dok ne nestaju u bezrednom dolinskom kršu. Dugo je vremena trebalo, dok se naslagala naslaga na naslagu, i dok se stvorilo ovo značajno obeležje u krajevnoj slici naših velikih gora.

Premnoge okamine različitih morskih životinja, kao puževa, školjaka, koralja itd., svedoče nam, da je ta nepregledna masa vapnenca nekada nastala kao talog na dnu mora. Kosturi različitih, već davno izumrlih životinja, što ih nalazimo okamenjene u tim naslagama, pričaju nam o fauni toga prehistorijskog mora.

Dugi je niz tisućleća trebao, da se istalože ove ogromne naslage, koje danas tvore naše gorje. Velike unutarne sile zemaljske kruglje dignule su jednom ovu plihu

iz mora, propala je kod toga morska površina, a ogromne stene, isprekidane i nabacane jedna na drugu, stvorile su šiljate vrhunce i oštre grebene, bizarno stenje i duboke doline, prizor, kojemu se mi danas divimo, i postanak kojega nam je tek geologija mogla da protumači.

Međutim je tek ledeno doba stvorilo iz te ogromne mase, iz tih stena, koje su se, kao da su ih titani razbacali, slegle jedna na drugu, njihovu današnju formu. Ogromni ledenjaci toga doba izgledili su visoke ravnice, a voda je svojim tisućletnim razaranjem usekla duboke klance, zaoštrila litice i stvorila sav onaj bezbroj tornjića i useklna, koji danas kite oštre grebene i šiljate vrhunce.

Vrlo su različiti i veliki događaji sudelovali u milijonskogodišnjem razvoju, dok je bila dograđena u ogromnim razmerama i u svem sadanjem veličanstvu velegorska tvorba Juljskih Alpa.

Donji deo našega gorskog sklopa, predgorje i dna duboko urezanih dolina prekrivaju letj zelene bukove šume i mešoviti gajevi, a u višim položajima oštrijega podneblja vazda zelene omorike. Iznad šumskoga pojasa prostire se, od 1000 m dalje, pravi alpski pojas bez drveća. Tu su već kontrasti topline i zime, vlage i suše toliki, da im više bilje ne može odoljevati. Ovde se razvilo različito šikarje, u kojem se osobito ističe niska, kržljava bukva i gorska odlika bora, kleka (*pinus pumilio*), što sa svojim pruživim, polegnutim i međusobno isprepletenim granama tvori nepregledne gustiše, pokrivajući tako velike prostore. Početkom leta ukrašuje sa svojim velikim, živocrvenim cvećem dlakavi sleč (*rhododendron hirsutum*) ovaj pojas često u velikim množinama. Između niske sitnogorice prostiru se alpske ledine, koje obiluju najraznovrsnijim alpskim cvećem. Različite vrste sirištara

(gentiana), crveni karamfili (*dianthus Sternbergii*), tustika (*pinguicula alpina*), jaglaci (*primula Wolfeniana*, *auricula* i druge), žabnjaci (*ranunculus*), šumarica (*anemone*), različite detelne (*trifolium*), ljubičice i mnoge ostale. Napokon treba spomenuti i nežnu murku (*nigritella nigra*), malenu vrstu orhideja, što sa svojim krasnim, tamnocrvenim cvetovima i opojnim mirisom, privlači na se pozornost prolaznika. Povrh toga pojasa dolazimo u kraj, gde nadvladuje goli kamen, a vegetacija postaje sve slabijom. Tek gdegdje na više zaklonjenim mestima, nastaju male zelenice, na kojima se u niskoj gorskoj travj nastiše različite kamenike (*saxifraga*), konopljanka (*linaria alpina*) i drugo. Osobito je čest veles (*dryas octopetala*), koji sa svojim širokim, žučkastim cvetovima i debelim, kao kožnatim listićima u tisućama pokriva tlo. Na ovakovim je zelenicama prava domovina rumolista (*leontopodium alpinum*), toga svim planinarima dobro poznatog cveta, dok se na melima tu i tamo pojavljuju jasnozuti cvetići alpskoga maka (*papaver Kernerii*). — Kao osobitosti triglavske flore spominjemo triglavsku ružu (*potentilla nitida*), pa Cojsovu ljubicu (*viola Zoissii*) i zvončiku (*campanula Zoissii*).

III. Prvi turisti na Triglavu.¹

Već je gotovo pred dva veka gonilo zanimanje za prirodne krasote i ljubav k planinama nekoliko smeonih ljudi na najviši vrh Jugoslavije, koji je u tadanje vreme bio još vrlo nepristupačan. Svi su se pokušali uspeti nanj iz

¹ Po Orožnu.

Bohinja preko Veloga polja i Maloga Triglava, gde su od vajakada stajali pastirski stanovi.

1778. Koliko nam je dosada poznato, bio je vidar *Lovro Wilonitzer* iz Stare Fužine prvi, kojemu je uspelo popeti se na vrh Triglava, u pratnji lovca *Božiča* i rudara *Matevža Kosa* iz Jereke te *Luke Korošca* iz Gorjuša, i to dne 26. avgusta 1778.

1779. *Baltazar Hacquet*, dr. phil. et med. i c. kr. rudarski savetnik i botaničar, izmerio je u pratnji Willonitzera i vodiča *Kosa* prvi visinu Triglava, no sam vrh nije dosegao.

1784. *B.* se *Hacquet* uspeo na Mali Triglav, a

1788. pokušao je popeti se na vrh Velikoga Triglava, no bez uspeha.

1790. Splavar se *Žerovnik* s vodičem Kosom i s ribarom Nacnijem popeo na vrh Velikoga Triglava.

1792. Lovac se grofa Thurna u Radovljici okladio, da će se u tami sam popeti na vrh Velikoga Triglava. Oklada je dobivena! Između 8 i 9^h navečer zapalio je na vrhu Triglava snopić slame, te se s tom luči vratio s vrha. Iste se godine popeo *Žerovnik* sa starijim i mladim Kosom drugi puta na vrh Triglava.

1795. 15. avgusta popeo se *Valentin Vodnik*, slovenski pesnik, u društvu prirodoslovca *F. grofa Hohenwarta* i propovednika *Jožeta Pinhaka* s vodičem Kosom na Kredaricu. (Vidi «Velika Pratika» 1795 i pisma barunu Zoisu.)

1808. uspeo se na vrh Triglava *Valentin Stanič*, slovenski pisac («oče slovenske turistike»), te je prvi barometrički ustanovio njegovu visinu.

1822. postavljen je od vojnika na vrhu Triglava trigonometrijski znak.

Odsada je broj posetilaca našega Triglava od godine od godine postajao sve to veći. Između mnogih posetilaca, osobito se ističu prirodoslovci, kao Freyer i dr. Od turista znatniji su: barun Zois sa pl. Hermannsthalom i Steinböckom; J. Nepočitka (opis u «Illyr. Blatt»); dr. Miha Tušek i dr. Stari se vodič Kos, koji je većinu ondašnjih planinara dovodio na vrh, popeo na Veliki Triglav 23 puta.

IV. Prilazi. — Ishodišta.

U blizini Triglava vode (v. nacrt na str. 20) dve železničke pruge, i to:

I. Sa severoistoka pruga drž. i južne železnice: «*Beograd-Zagreb-Ljubljana-Jesenice-Planica*»; s tom su prugom spojena inozemna dohodišta sa z. preko Trbiža, sa s. pak preko Beljaka, Celovca i Maribora. — Na toj se pruzi nalazi glavno s e v e r n o ishodište triglavskih puteva: **Žp. Dovje-Mojstrana** (v. str. 24); i pokrajno ishodište **Kranjska gora** (v. str. 46).

II. Od juga pak vodi pruga: «*Trst-Gorica-Bohinjska Bistrica-Bled-Jesenice*» za putnike s Jadrana. Na toj pruzi leže: **Žp. Sv. Lucija** za z a p a d n o ishodište na Triglav, selo Trentu; **Bohinjska Bistrica-Bohinjsko jezero**, kao glavno j u ž n o ishodište i **Bled** na Blejskom jezeru kao glavno i s t o č n o ishodište.

Najprikladnija ishodišta jesu: *Dovje-Mojstrana* na s. i *Bohinjska Bistrica* na j. *Triglava*. Oba mesta leže na železničkoj pruzi, i kao poznata letovališta i postojanke za zimski sport, pružaju turistima dobru

ni propasti, ni drugih izmišljenih grozota, i kojim bez ikakove teškoće lako stižeš na vrh, ako si namine toliko zdrav, da te ne napadaju neprestano sve moguće slabosti. Na tim je putevima (Krma, Voje) potrebno samo nešto dobre volje, da za 6 do 8^h hoda, ako si dobrovoljno ne produžiš put, stigneš na cilj. To su putevi, gde uistinu nije moguće da se unesrećiš, već ako ti se iznenada ne omrači duh, kod čega je naravno put sasvim nedužan, ili ako pak ne počiniš očajno samoubistvo. Dapače možeš, ako ti baš nije do novaca, da dojezdiš sve do Kredarice. Ima dakako i strmijih, napornijih puteva, koji stavljaju veće zahteve na planinara. To su takozvani srednji putevi, o kojih se sigurnosti ili nesigurnosti sudi različito, — ta znamo, da je onomu prava igračka to, što je ovomu naporno i opasno, i da svake oči imaju svojega slikara. Ti se putevi ne daju potanko klasificirati jer je sve ovisno od okolnosti, a pre svega o sposobnostima planinara. Ipak možemo i ove putove podeliti u laglje i napornije. Među laglje srednje ubrajamo n. pr. Bohinjske puteve, put Pokljukom i dolinom Kot. Naporniji su ovi: put preko Praga, Tominškov put i trentski putevi. Početnicima bi prema tome i komodnijim planinarima svetovali puteve označene kao laglje, ostale pak nešto izvežbanim, smeonijim turistima — ukoliko nisu podvrženi vrtoglavičici.

Ta karakterizacija triglavskih puteva vredi naravno samo do njihovoga svršetka tik pod triglavskim vrhom: d o *Triglavskoga doma* na Kredarici, odnosno d o *Aleksandrove koče*, ili do pločevine

«*Za Planjo*», jer je odavde pristup na vrh posve drukčiji.

O pristupu na triglavski vrh vidi dotično poglavje.

Prema tomu ima na izbor dovoljno puteva svih vrsti, tako da svatko može da odabere za se najpodesniji. Razumeva se samo po sebi, da si je orijaš Triglav sebično zadržao za večna vremena neke krajeve, kamo čovečja noga neće stupiti bez borbe s njime, i gde bi se svakomu, tko nije vičan gorama zavrtilo u glavi već kod prvoga koraka, možda već tada, kad bi ih ogledavao samo odozdo. Na takova mesta neka ne ide tkogod; nije potrebno, da na njih stupi onaj, tko je inače vičan da se penje na Triglav njegovim izgrađenim putevima; slobodno je pak svakomu, tko ih potraži od vlastite volje, da na njihovim teškoćama iskuša svoju turističku spremnost. Takovi pristupi nisu putevi u običnom smislu reči, i tko nije osobito vešt, i koji dovoljno ne pozna samoga sebe, neka ne sili na njih. Takov je n. pr. pristup preko Severne triglavske stene i možda onaj direktni sa sedla Luknje. Naglasujem ponovno, da im se lako ugne onaj, komu je do toga, da dode na vrh, a da se ne treba boriti s većim naporima.¹

¹ Na kraju je opisa svakoga puta posebice, zbog točnoga objašnjenja, potanka *ocena*, po kojoj nije teško planinaru odlučiti, da li da ide ovim ili onim za njega prikladnijim putem.

a) Severni triglávski putevi.¹

Ishodište: Dovje- 703 m -*Mojstrana* 650 m, Žp. na pruzi Ljubljana-Planica. Mesto Mojstrana leži na d. obali Save, 10 min. od Žp. Dovje. Prilaz: od Žp. Dovje d. uz prugu, te ispod železničkoga mosta, mostom preko Save na l. u Mojstranu.

Mojstrana je glavno severno ishodište za Triglav, poznato letovalište sa zdravim alpskim podnebljem, staro sastajalište lovaca i planinara, na putu u čarobnu gorsku dolinu Vrata, što slovi jednom od najlepših alpskih dolina uopće. — Mojstrana je mesto s 1350 stanovnika, ima *P, T, B, W, LiL* u Jesenicama i u Kranjskoj gori ($\frac{1}{4}$ h železnicom). Stanica za prvu pomoć nastradalim planinarima. Kola. — *Gorski vodiči* (v. str. 117). — *Informacije*: Prometno društvo u Mojstrani. — *Izleti*: Peričnik (slap) 1 h; Vrata (Aljažev dom) $2\frac{1}{2}$ h; Mlinica $2\frac{1}{2}$ h; Kepa 5 h; Baba 3 h; Golica (Kadilnikova koča!) 4 h; Bled.

Op s k r b a: HOT. «*Triglav*», *P, B, T* u kući. Vrt. Kola. HOT. «*Šmerc*», poznato staro sastajalište planinara; 16 p, 20 p, vrt s verandom. — U Dovju: GOST. «*Železnik*» 13 s, *P* u kući. Kupaona.

Pristupi na Triglav: Na Triglav vodi iz Mojstrane pet pristupa i to:

1. dolinom Krma (v. str. 41);
2. dolinom Kot (v. str. 36);

¹ Po svom su položaju severni triglávski putevi kraći i strmiji, južni pak položitiji i dulji. Zato je najzgodnije kombinirati turu na Triglav usponom sa severa i silazom na jug.

3. dolinom Vrata preko Praga (v. str. 29);
4. dolinom Vrata, Tomiškov put (v. str. 32);
5. dolinom Vrata preko Severne triglavske stene (v. str. 35).

Svih se ovih pet puteva združuje na Kredaričinom sedlu tik pod Triglavskim domom (među Malim Triglavom i Kredaricom), otkuda vodi dalje jedan sam skupni put preko Maloga na Veliki Triglav. Varijanta je moguća jedino na putu dolinom Krme (v. str. 45) i na onom preko Severne triglavske stene (v. str. 35).

Od navedenih puteva preporučamo put pod 1. i 2. početnicima i neiskusnim ili komodnim turistima, te za noćne partije; pod 3. i 4. nešto izvežbanim, nevrtočlavinim planinarima; pod 5. pak jedino veoma iskusnim turistima-penjačima.

Vrata.

Ta divlja, romantična dolina s poznatim slapom *Peričnikom*, te s glasovitom *Severnom triglavskom stenom*, što svojim nad 1000 m u modrinu uzdignutim masivom naglo zatvara dolinu, ubraja se s pravom među *nailepše* i *najpoznatije* doline ne samo naših Julijskih nego Alpa uopće. Dolina je duga 3 h, u početku je uska, a u gornjem delu nešto šira. S desna je i s leva pritešnjaju kamene stene, a sa sviju je strana okružuju divski vrhovi, kao Kokova špica, Rogljica, Dovški Križ, Suhi plaz (Škrlatica), Stenar, Cmir, i od svih najvećanstveniji Triglav. Konac doline prelazi u sedlo «Luknja», 1758 m, preko kojega vodi put u Trentu. Jednako je i zimi nada sve zanimljiv izlet u Vrata kraj uledenog

Aljažev dom u dolini „Vrata“ pod Triglavom.

Peričnika k Aljaževom domu, odakle lako promatraš nebrojene plazove, što se sa svih strana silnom bukom ruše u dolinu.

Mojstrana-Vrata-Aljažev dom, 1018 m, 2 $\frac{1}{2}$ h.

Put počinje kod tvornice cementa na jz. kraju Mojstrane. Najpre nas vodi 10 min. tik uz vodovod, nekoliko min. zatim prelazimo mostom na d. stranu divlje, šumne Bistrice. Stupajući uz njen tok otvara nam se sve lepši vidik na masiv Stenara, podno kojega leži Aljažev dom. Iza $\frac{1}{2}$ h (od mosta), opažamo na d. u bregu, krajem odulje, modre, kamene police šumni pramen Peričnika. Prešavši most, eto nas opet na l. obali na cesti, i domala nas kod maloga klanca upozoruje tablica, da tuda vodi nogostup, mimo drvene verande, k glasovitomu s l a p u *Peričniku*, 977 m. (Lep ti se pogled nanj pruža i odozdo, nekoliko koraka podalje od ceste, gde se cela vodena masa besno ruši u Bistricu.) Zatim se cesta uspinje klancem (na d. je studenac), i nešto pod vrhom zakreće na l. u luku šumom, za kojom se doskora ukazuju zelene senokoše i krasne gorske scenerije. Minutu zatim ugledamo napisnu tablu «Mimo Galerij» i krenemo s ceste na l. (cesta na d. vodi mimo Bambergove lovačke kuće «Hubertus»). Čitav je put mimo «Galerij» vrlo zanimljiv, nanovo popravljen i bezopasan. Tu nam se ukazuje beli Cmir, lepo crtana Triglavska stena, vrh okrunjen bleštavim ledenjakom, prelaz Luknja, Dolec, Kokova špica i dr. Konačno nas dovodi pod veliko, odugo kamenito nadstroplje «Galerije». Otuda smo za dobra $\frac{1}{2}$ h klancem (na zelenoj ravnici d.

B. Brinšek: Turkova planina (blizu Aljaževog doma).

gore!) i predašnjim našim kolnikom mimo Turkovu planinu kod Aljaževoga doma.

Od Aljaževoga doma u Triglavski dom vode tri puta:

- 1.) put preko Praga,
- 2.) Tominškov put i
- 3.) put preko Severne triglavske stene.

1. Put preko Praga.

Mojstrana - Aljažev dom $2\frac{1}{2}$ h (v. str. 27).

a) Aljažev dom-Kredarica (Triglavski dom) $4\frac{1}{2}$ do 5 h.

b) Aljažev dom - Staničeva koča 4— $4\frac{1}{2}$ h.

Od Aljaževoga nas doma vodi put jedno $\frac{3}{4}$ h uz l. obalu Bistrice dolinom, što se lagano diže prema sedlu «Luknja», i što je s l. štiti strma, nad 1000 m uzdignuta, kao odsečena Severna triglavska stena.¹ Tu su se porazmestile sad usporodne, izbrazdane, sad okomite, velikim tamnim masama isprekidane skalne naslage, koje sa suprotnom, ogromnom gromadom Stenara pružaju imponzantan, redak alpski prizor. 3 min. od Aljaževoga doma kod kamena se s napisom «Luknja» od našega puta na l. suhim prudom Bistrice odvaja Tominškov put, a $\frac{1}{4}$ h zatim d. od nas malim klančcem u šumu skreće put na Križke pode i na Luknju, dok se mi uspnemo koritu šumne Bistrice. Za $\frac{1}{4}$ h odavde, tik pod izvorom Bistrice, ostavimo na d. put na Luknju, predemo l. potok (u rano leto sneg),

¹ Reklamom toliko razvikana s. stena Dachsteina za polovicu je manja!

i laganim se putem, što smo ga videli još nad Aljaževim domom, preko zadnje zelene tratine, uspnemo među hridine tik pred Triglavskom stenom. Sa staze predemo u kamenito korito, osigurano željeznim klinovima i u stenu uklesanim stepenicama. Iz toga korita zakrenemo u nekoliko ključeva na l. slabo obraslim strništem do glatke žlebaste skale, te traverziravši prvu policu, polako idemo na l. pod stenu. Čitavo vreme uživamo krasan razgled na konac doline od Aljaževoga doma do Luknje, te na Sténar (koji je sličan Triglavu s bohinjske strane), na Suhi plaz i drugo. — Dobra $\frac{1}{2}$ ^h od korita odvaja se od naše traverze tik uz Triglavsku stenu izvedena staza (prečac, što dolazi s Praga) prema Luknji i Trenti. $\frac{1}{4}$ ^h od toga raspuća krenemo predašnjim smerom prema širokoj, klekom gusto obrasloj steni, i okrenuvši se gore, podemo u nekoliko ključeva suprotnim d. smerom natrag prema spomenutom koritu. Došavši pod glatku stenu svrnemo opet na l., zakrenemo još jednom na d. i oko stene, pa smo pod zloglasnim P r a g o m. (Polovica puta. Običajno počivalište.) Preko Praga, t. j. preko 10 do 15 m visoke, nešto nagnute glatke stene, uspinjali su se pre samo drski neustrašivi lovski goniči, no danas može bez muke preći Prag svaki planinar, hvatajućih se jakih, u živac-kamen zabitih železnih klinova i po njima stupajućih. S Praga udarimo najpre strmo gore upravo k stenama pod Begunjskim vrhom, zatim suprotno d. širokom uvalom do velikih hridina, a odavde opet na l. mimo studenac velikim melom upravo prema crvenkastoj, tamno pegastoj

steni Begunjskoga vrha, gde se s našim putem združuje Tominškov put. Povrh mela (krasan pogled na Kredaricu i na Triglavski vrh nad Zelenim sne-

R. Badiura: Pogled sa Begunjskog vrha na Zeleni sneg in pode pod vrhom Triglava.

gom) skupni se put deli: na l. ide prema Staničevoj kočī ($\frac{3}{4}$ ^h), a na d. nas vodi preko velikih glatkih ploča u više tavana i preko snega amo tamo uz drvenim kolcima označene kamene humke, pokraj Zelenoga snega,¹ prema Triglavskom domu na Kredarici (1— $\frac{5}{4}$ ^h).

¹ Triglavski ledenjak.

Triglavski dom - vrh Triglava $\frac{3}{4}$ h (v str. 94).

Staničeva koča - vrh Triglava $1\frac{1}{2}$ h—2 h (v. str. 39).

Ocena: Put preko Praga na Kredaricu — jedan od najlepših gorskih puteva uopće u Alpama — uspinje se dođuše i u svom srednjem delu preko jakih strmina, no ipak nešto izvežbanom, nevtroglavomu planinaru ne pravi nikakvih teškoća (osobito za uspona). Nešto je dulji od Tominškova puta, ali je bolji i sigurniji, te se njim može vrlo dobro i uspinjati i silaziti. Opasniji je samo za ranoga leta na traverzi iznad Praga do stena nasuprot Begunjskomu vrhu, kada tamo još leži tvrdi, strmi sneg; tada trebaju cepin i dereze.

2. Tominškov put.

Mojstrana - Aljažev dom $2\frac{1}{2}$ h (v. str. 27).

a) **Aljažev dom - Triglavski dom** na Kredarici
4— $4\frac{1}{2}$ h.

b) **Aljažev dom - Staničeva koča** $3\frac{1}{2}$ —4 h.

Od Aljaževoga doma stupamo 3 min. prema iz. do kamena sred pruda s napisom «Luknja» i ugledamo tablu s napisom «Tominškov pot na Kredarico». U smeru njene strelice zademo prudom Bistrice u nisku, retku sitnogoricu i među drveće, povaljeno plazovima, te stižemo u izderanu jarugu, što se vuče ispod prostranoga snežišta pod Cmirovim šiljkom. Iz jaruge se dignemo na d. klinastim i kamenim stepenicama i idemo dalje po rede razmeštenim klinovima. Na točki 1300 m, kraj velikoga ariša

krasan pogled na Sténar, Rogljicu i Suhi plaz (Škraticu), te duboko u dolinu. — Odavde zakreće smer našega puta na d. preko obronka, obrasloga klekom, i vodi nas nekoliko časaka vodoravno, a zatim dvema jarugama opet gore prema Cmiru. Odsada idemo u dobro izvedenim ključevima strmim rebrom sad na l., sad na d., a pogled u gornji kraj doline Vrata, na Triglavsku stenu, na Luknju i na Sténar postaje to veličanstveniji, što se više uspinjemo. Nad točkom 1700 m predemo s ruba kroz malo prirodno «Okno» i preko strme, uske, katkada još meseca augusta zasnežene jaruge k stenama Begunjskoga vrha. Sve veća dubljina pod nama, sve šire obzorje pred nama! Iznad Luknje strše u modrinu Pihavec, Splevta, Sténar, Križki podi, Razòr, Mangrt i Jalovec. Prelaz po klinovima, zabijenim u živac-kamen i uz napete žice pod Begunjskim vrhom, najzanimljiviji je deo toga puta. Na točki 2000 m već ugledamo Kredaričin hrbat, zakrenemo jako na l. uspo-redno nad putom od Praga i dolazimo do točke, gde se na melu pod stenom Begunjskoga vrha oba puta združuju. Dalje v. str. 31.

Ocena: Ne samo tehnički sigurno, već i vrlo zgodno izveden Tominškov put bez sumnje je najzanimljiviji i ujedno najkraći put iz Vrata za bar donekle uvežbanoga, nevtroglavog planinara. Kraći je nego put preko Praga, no teži, te ga osobito preporučamo za uspon. Pred spomenutim starim putom ima tu prednost, da je usled svoga prisojnog položaja pristupačan već početkom sezone, i da se na njemu ne treba bojati plazova ni kamenja.

J. Kunaver: Severna triglavska stena.

3. Put preko Severne triglavske stene.¹

Mojstrana - Aljažev dom 2½^h (v. str. 27).

Aljažev dom - Severna stena - Triglavski dom 7 do 8^h.

Turistima, koji tim pristupom, a donekle i onim, što vodi direktno sa sedla Luknje preko oštarih grebena na pločevinu «Za Planjo», nameravaju doći do svoga cilja, ne će dostajati sledeći reci, jer ovaj vodič opisuje samo označene i izgrađene puteve, koji služe o p é m planinarskom prometu. Neizvežbani pak planinari ne će se u dogledno vreme uspinjati spomenutim pristupom, već će ga odabirati samo pojedini dobro trenirani, hladnokrvni, iskusni i strastveni penjači, koji znadu upotrebljavati plezaljke, vrv, klinove i što već treba za takovu opasnu visinsku turu.

Do raspuća, gde se na d. odvaja pod Triglavskom stenom izvedeni prečac na Luknju, podudara se tura preko Severne triglavske stene s putom preko Praga, te nas nedaleko nad prvim snežištem dovodi u Triglavsku stenu. Donjim dvema trećinama našega puta davaju posebni značaj kamini (među njima je glatka ploča), zadnjoj pak trećini uz rub stene izloženi balkoni nad šumnim slalom ispod Zelenoga snega. Sa stene se provučemo preko kratkoga oštrog grebena pod Zelenim snegom i zakrenemo uzanj na l. prema Kredarici ili pak zapadnim grebenom ravno na Veliki Triglav.

Ocena: Tura je preko severne stene, što za malu družbu traje oko 7 do 8^h vrlo zanimljiva i puna krasnoga

¹ Vidi opis dr. Henrika Tume, u «Plan. Vestniku» g. 1910.

užitka, no tegotna i usled krševnoga kamenja opasna. U malo je vremena zahtevala već tri žrtve. Isto je tako vrlo opasna i tegotna tura, što vodi sa sedla Luknje uz oštre i strme grebene na «Za Planjo».

4. Put dolinom Kot.

Mojstrana - Peklo - Triglavski dom 6—7 h.

- a) preko Rži i Kredarice, ili
b) mimo Staničevu koču.

Sa mosta pred hotelom «Triglav» u Mojstrani zakrenemo iz mesta na l. cestom, što nas jz. smerom mimo njiva, senokoša i po klancu (lep pogled na trag na Dovje s Kepom i s drugim vrhovima Karavanke) kroz šumicu za $\frac{3}{4}$ h dovodi do raspuća na maloj tratini «Na vrhu». (Idi neprestano najbolje izvoženim kolovozom!) Od toga raspuća (l. put vodi u Krmu!) krenemo na d. u šumu i već nam se za 1 min. otvori krasan pogled u svršetak Kota, gde se ponosno uzdižu susedi-velikani Triglava: rtasta i plečata Rjovina, slikoviti, vitki stup Vrbanove špice (za kojom se zakriva vrh Triglava!), nadalje oštri Begunjski vrh i kraj njega na d. osamljena Cmirova piramida. Među Vrbanovom je špicom i Rjovinom visoko sedlo, preko kojega vodi naš put. Dobrim kolnikom stupamo (od raspuća «Na vrhu» do kraja doline Kot «V klinu» $1\frac{1}{4}$ h) gotovo vodoravno jz. smerom. U $\frac{1}{4}$ h od raspuća «Na vrhu» prođemo u šumi kraj dviju suša s lišćem, što nam za nevremana mogu dobro poslužiti, i za jedva $\frac{3}{4}$ h opet kraj jedne. Dobar puškomet od zadnje treće suše na plani, gde nam se otvori sva dolina, dospeva naš

kolnik do raspuća. (Ovde je najlepše pogledalo u čitavoj dolini!) Dalje krećemo d. gornjim kolnikom i skoro zatim, prešavši šumicu, dolazimo na zelenu tratinu, odakle ugledamo d. pod stenom 3 pastirske kolibe. Nad drugom tratinom krenemo opet na d. (ne na l. kolnikom na prud!) te dolazimo, idući kraj šume l.¹ bregom potoka uz prude (markirani kolci) i zatim po koritu na kraj doline Kot u Klina. (Običajno počivalište.)

Od putokazne table na d. bregu korita krenemo u šumu i na l. vrlo strmo u ključevima gore. (Pogled u dolinu!) Nekako za $\frac{1}{2}$ h zakrenemo gotovo vodoravno na d., a zatim prilično strmim, obraslim obronkom nad dubokom jarugom i opet gore na l. studencu s izvrsnom vodom. ($\frac{3}{4}$ h iz Klina.) Odavde zakreće put jarugom na d. preko, i položito se uspinje klečakom prema krasno ocrtanim stenama Rjovine. Za $\frac{1}{2}$ h od studenca stižemo na veliki prud (zimi ovde veliki plazovi!), kojim u jaruzi šumi potočić, što otiče od snežišta pod stenom Rjovine. S onu se stranu kamenjaka put diže gore uz skalni obronak, vodi usporedno sa jarugom pod njim, i približava se orijaškim, ispranim stenama Rjovine. Kod dviju velikih pećina zaustavlja nam put mala, glatka stena. Zato zakrećemo na d. u stenje, zakružimo l. gore i domalo ugledamo veliku pećinu «D e b e l i k a m e n» na kamenitoj pločevini. (Od vetra zaštićeno običajno počivalište. Klada nadomeštava klupu. Pred njom kameni, četverougli mali zid, balkon s krasnim pogledom dole u Kot i na Karavanke

¹ Računajući u smeru toka vode! V. str. 11!

s Kepom i Golicom itd.) Od pećine se put uspinje ravno gore, zatim okrene na d. preko krša ili snega,

R. Badlura: Pogled na Vrbanovu špicu (putem prema Staničevoj kočij).

vodi dalje l. te se u ključevima uspinje po rubu na vrh Pekla do «Križa», gde sred zadnje zelene oaze stoji triangulacioni znak. (Iz Klina $2\frac{1}{2}^h$ do 3^h . Krasan pogled preko Pekla na susede Triglava i

natrag na Karavanke.) Od znaka stupamo l. u velikom polukrugu rubom dubokoga «Pekla» (kotlina puna snega, slična kraškim vrtačama) i preko glatkih ploča stižemo do raspuća, gde se dele novi i stari put na Kredaricu. ($\frac{3}{4}^h$ nad triangulacionim znakom.)

a) Novi se put na Kredaricu na spomenutom raspuću odvaja l. i vodi preko Rži. Kod putokazne se table «Kredarica-Hotel Triglavski dom (1^h)» uspone položitim snežištem gore i zatim j. smerom na malu pločevinu, odavde pak uz kamene humke, označene drvenim kolcima, prema jz. preko krša i snežišta položito d. gore na Rêž. Na sedlašcu se među prednjim delom Rži i Kredaricom lomi put na j. stranu, i kratko vreme vodi strmim, no klinovima i žicama izvrsno osiguranim obronkom, zatim se pak uzdigne na vrh Kredarice, otkuda ugledamo Triglavski dom.

b) Na d. se od spomenutoga raspuća odvaja stari, položitiji put na Kredaricu, što vodi z. smerom i na l. se strani uz peskoviti humak s drvenim krstom digne na pločevinu gde stoji Staničeva kočija. Odavde zakreće put uz rub Zelenoga snega, pod vrhom Kredarice l. na sedlo (između Kredarice i Maloga Triglava), nad kojim l. gore ugledaš Triglavski dom.

Triglavski dom - vrh Triglava $\frac{3}{4}$ — 1^h .

Staničeva kočija - vrh Triglava $1\frac{1}{2}$ — 2^h .

Ocena: Put je dolinom Kot na Kredaricu od svih s. i jz. Triglavskih puteva najkraći, te za uspon tako ugodan kao i za silazak. Sav je izvrsno izrađen, dobro

V. Hodnik: Staničeva koč pred vrhom Triglava.

osiguran i osim malo pažnje ne zahteva bogzna kakove opreznosti. Uopće je, a pogotovo za prvih $\frac{3}{4}$, vrlo položit. Zbog tih svojstava može vešt planinar da i noću njim krene, ako mu se žuri na vrh. Novi put preko Rži nije gotovo ništa kraći od staroga, donjeg, mimo Staničevu koč, ali je u toliko ugodniji, što izbegava dugi, strmi sneg pod Kredaricom i što se s njega otvara daleki vidik na s. i na j. Ranim letom kadšto dobro služe dereze i cepin.

5. Put dolinom Krma.

Put je Krmom u vezi upravo tako sa s. kao i s j. triglavskim putevima, jer se na plani kod stene Gornja Krma, 1725 m, deli u 3 smeru: prvi prema Triglavskom domu na Kredarici, drugi prema Aleksandrovoj koči tik pod Triglavskim vrhom, treći pak prema Vodnikovoj koči nad Velim poljem. Krmom su ti dakle na izbor ove ture na Triglav:

- 1.) Mojstrana - Gornja Krma - Triglavski dom 8 h,
- 2.) Mojstrana - Gornja Krma - Aleksandrova koč 8 h,
- 3.) Mojstrana - Gornja Krma - Vodnikova koč 5½ do 6 h.

(Tura Mojstrana - Gornja Krma [takoder vrlo zgodna] zahteva 5 do 5½ h, bez osobitoga truda.)

a) **Mojstrana-Gornja Krma.** Put se dolinom Krma od Mojstrane do raspuća «Na vrhu» podudara s putem kroz Kot (v. str. 36). «Na vrhu» se put u Kot odvaja na d., a naš put vodi l. prema j. dole šumom na široku zelenu ravan «Zgornja Rádovina». (Tu je izvor Vintgarske Rádovine, uz

koju drži cesta na Bled 4 do 5 h.) Od prvih dviju kuća na ravni (seljak Kosmač) stupamo izvoženim putem preko travnika i po jarku u smeru prema šumovitoj Srednjoj gori (1369 m) i zakrenemo pod tom gorom na d. preko širokih senokoša k ulazu u dolinu Krma. Za jedva $\frac{1}{2}$ h ugledamo l. uz put, što ulazi u šumu, belo prude, skoro smo zatim opet na ravnoj senokoši i kraj nje u gustom smrečaku, što zatvara dolinu, gde predemo na d. breg suhoga korita. Senokošom i šumom dolazimo za $\frac{1}{2}$ h do peskovitoga korita, stupamo njim kakovih 100 koraka, zakrećemo opet l. i u 20 min. stižemo na Zásipsku planinu, gde s onu stranu doline na kraju plane ugledamo 2 stana. Z á s í p s k a p l a n i n a,¹ 892 m, leži nekako u polovini puta između Mojstrane i Gornje Krme, tik pod stenjem vrha «Debela peč». Leži na ravni, okruženoj visokim jelama, nad kojom se vise divlje, rastrgane hridine. Pastir dogoni blago već početkom juna. Uredna i prostrana kuća sa više ležaja.

10 min. od stana uz korito se l. od ceste odvaja markirani prečac, zatim se oba puta opet spajaju na širokom, naplavljenom prudu, odakle na d. ugledamo lovačku kuću i još dve druge zgrade. (Krasan pogled na gornji sklop doline. Stene, glavice, litice u različitim oblicima. Najzanimljiviji je Veliki Dražki vrh, 2243 m, koji podseća na oblik Triglava ispred Aljaževoga doma u Vratima.) S pruda idemo ravno guštikom (ne d. k lovačkoj kući!), dok ne dodemo opet na prude, što ga preseca hudournik d. ispod

¹ Izgovaraj Zásipska (po selu Zásipu kod Bleda).

B. Brinšek: Stenar i Fušje (ispred Aljaževog doma).

velike jaruge. Tim prudem predemo smerom prema Velikom Dražkom vrhu i stignemo u klanac, što se usporedo s jarugom polako diže nad koritom. Tu je put nešto jasniji, no zamalo se opet gubi na prudu. Nešto više (smer: sklop doline!), tamo, gde prud d. zakreće, opet ugledamo markaciju d. na velikoj pećini. Odovud se uz široka melišta ispod Maloga i Velikoga Dražkoga vrha uspinje lepo izrađen put (podesan i za jahanje) bukovom šumicom i klekom i u nekoliko se tavana dignu na ravnicu «Vrtáča». (Slikoviti gorski dolac pod Várnarom. U kutu prema jz. sedlašće «Bohinjska vratíca», između skladnoga Tolsteca i Vernara, izveruganomu «V» slično razvršje, preko kojega vodi staza [40 min.] k Vodnikovoj kočí. Kraj Vernara strše u vis dve zanimljive litice.)

b) **Gornja Krma - Triglav.** Nekako nasred Vrtače, gde glavni put u polukrugu zakreće na d. (u rano leto snežište!) odvaja se na l. treći triglavski put iz Krme (v. str. 41).

Od raspuća na Vrtači nešto na d. naš se dosadnji put smerom prema II. litici pokraj Vernara dignu l. gore (ne d. pod stenu, na kojoj raste visoki ariš!) na planu, gde se uz pećinu prislonio pastirski stan u Gornjoj Krmi, 1725 m. Nekoliko se min. nad tim stanom kod studenca dele već spomenuti putevi iz Krme na Triglav.

1. **Put Gornja Krma, planina - Triglavski dom** 2^h. Na desno se od studenca u nevelikim ključevima uspinje prema krupnoj glavici II. litice, d. od Vernara, zakrene pod njom kod zanimljivih žlebastih

stena polako uzbrdo na голу, pustu planu te se od ovde uspe sz. smerom na l. do izvrsno izvedenoga puta (v. str. 63), što vodi sa Konjske planine k Triglavskom domu. Levo se pak kod studenca u Gornjoj Krmi odvaja put:

2. **Gornja Krma, planina - Konjska planina - Aleksandrova kočá** 2^h, koji se uspinje z. smerom od studenca ravno uzbrdo (u rano leto ovde snežišta!) te se tik uz d. stranu II. litice spušta u maleni dolac otkuda kreće l. gore preko mela na sedlo «Konjska planina» 2020 m. S toga sedla krenemo u smeru z. izvrsnom stazom l. gore (v. str. 64), te se u mnogim vrlo položitim ključevima dignemo na pločevinu pod triglavskim vrhovima, gde stoji ugledna, krasno položena Aleksandrova kočá (u rano leto leži na ovome putu strmi sneg!).

3. **Put Vrtača - Bohinj, vratíca - Vodnikova kočá** (40 min.) uspe se preko mela do sedlašća, onkraj kojega se za 7 min. spusti dolje do Vodnikove kočé.

Ocena: Put je Krmom na Kredaricu (Triglavski dom), ili do Aleksandrove kočé doduše najdulji od s. triglavskih puteva, no zato je i od svih najlakši. Pa i za vrtoglave je planinare čitava pruga Vrtača-Kredarica upravo bez ikakove objektivne pogibelji, jer uz nju uopće nema prepada. Do Vrtače možeš dapače i dojahati. Put je Krmom osobito prikladan za silaženje, jer ne umara, za uspon je pak zgodan onim komodnijim *planinarima*, koji žele turu izvršiti sa prekidom: prvi dan do Vodnikove kočé, drugi dan pak preko Kredarice, ili mimo

¹ Sedlo Krma, kako se pre nazivalo, nije pravi narodni naziv — nego Konjska planina!

Aleksandrovu kočju na Triglavski vrh. — U ranoj sezoni neka manje vešti planinar ponese sa sobom dereze i cepin, da može laglje ići; osobito će mu za jutro oboje dobro služiti na strmim snežištima putem prema Aleksandrovoj kočji ili Triglavskom domu.

Zajednički su nastavci puteva Krmom ovi:

- 1.) Vodnikova kočja-Triglavski dom 2^h (v. str. 63);
- 2.) Vodnikova kočja - Aleksandrova kočja 2^h (v. str. 64);
- 3.) Triglavski dom - vrh Triglava $\frac{3}{4}$ —1^h; i
- 4.) Aleksandrova kočja - vrh Triglava 1 $\frac{1}{4}$ —1 $\frac{1}{2}$ h.

b) Iz Kranjske gore na Triglav.

Premda smo već spomenuli, da Kranjska gora ne leži na podnožju Triglava, ipak je ubrajamo među neposredna triglavska ishodišta zbog znamenitoga jz. prelaza iz Pišence preko Kriške stene i Kriških poda k Aljaževomu domu u dolni Vrata i zbog jz. zanimljivoga prelaza preko Vršiča u Trentu. Obe kombinacije (osobito prva) slove kao najlepši prelazi srcem «Jugoslovenskih Dolomita». One pružaju pravome turistu izvanredan užitak, te ih svim planinarima najtoplije preporučamo! Oba su puta, osobita tura Kriškim podima (samo za vešte planinare, inače s vodičem!), najugodnija u smeru sa s. na j. s ciljem na Bohinjsko jezero.

Ishodište: Kranjska gora, 810 m, Žp. na pruži «Jesenice-Planica». Omiljeno letovalište i postojanka za zimski sport. Kranjsku goru sa slikovitim položajem, na ulazu u romantične doline Veliku i Malu Pišencu, na podnožju «Jugoslovenskih Dolomita», najzanimljivijih vrhunaca Julijskih Alpa i

Karavanka, ubrajamo s najbližom okolicom s pravom među najodličnije krajeve u našim Alpama.

Ima 800 st.; P, B, T, E, W; sud, porezni ured, škola, podružnica SPD; kupalište u Pišenci (u Babi) i u Savi; prirodni perivoji, šetališta, klizališta, gorsko sanjkalistište sa Vršiča, ugodan smuški teren. — **Kola.** — **Gorski vodiči** (v. str. 117).

Op s k r b a: HOT. «Razor», «Slavec», «Balkan»; GOST. «Košir» i «Jurca»; u Podkorenu: GOST. «Pri stari pošti» (Razinger); u Ratečama: GOST. «Žerjav», «Kažzar» i «Kirhmajer».

Informacije i posredovanja: «Letoviško društvo» i Podružnica SPD u Kranjskoj Gori. — **Šetnje i izleti:** Do ušća Male u Veliku Pišencu «V Babi» 10 min.; Drčev Rovt 15 min.; Lipna Trata u Pišenci pod Krnicom 1^h; Brda 30 min.; Podkoren 30 min.; Rateče 45 min.; Gozd (Rovte) ili Srednji vrh nad Gozdom 45 min. nikako se ne sme propustiti. (Impozantnost Martuljkove skupine Julijskih Alpa, sa slapom i s divljim stenjem u pozadini «Za Akom» podno masiva «Široke Peči», Rutarskoga Pođna i Špikove piramide slovi kao jedan između najlepših prizora ne samo u našim planinama, nego uopće u Alpama!) — Martuljkov slap 2 $\frac{1}{2}$ h; Mala Pišenca 1^h; Nadiža - izvor Save pod Poncom u idiličnoj gorskoj dolini «Planica» pod Jalovcem 2 $\frac{1}{2}$ h (veoma zanimljivo, povratak preko Rateča); Erjavčeva kočja s prekrasnim položajem pod sedlom Vršičem 2 $\frac{1}{2}$ h (otuda u Trentu 2^h); Mangrtska jezera iz Rateča 45 min.

Gorske ture: Iz Erjavčeve kočje: Mojstrovka, Prisojnik (zanimljivo «Prisojnikovo okno»), Razor,

Špik, Lipnica (divan pogled na Škrlaticu), Križki Podi - Križka jezera (najimpozantniji pogled na Triglav!), Križ, Stenar, Triglav, Škrlatica; iz Planice: Ponca, Jalovec; u Karavankama: Lomiči, Kamnat vrh (iz Podkorena), Vojščica.

I. Kranjska gora - Križki Podi - Aljažev dom 6½ do 7 h.

Ispred hotela «Razor» j. cestom uz Pišencu s prekrasnim pogledom na Razor i Prisojnik, do mosta «v Babi», ovde l. uz kupalište Jasna do mosta preko Pišence, 30 min. Odavde (d. gore novom cestom na Vršič) na l. starom cestom uz Pišencu (za 20 min. «Pri Črni vodi» l. gore put na Špik) do mostića u Klinu 30 min. Otuda l. dalje uz vodu širokim kolnikom 15 min. uzbrdo na Lipnu tratu sa znamenitim pogledom na divlji, romantični amfiteater Škrlatice (panorama s l. na d.: Rusa peč, Riglni (Riglica) pred Špikom, Kačje, Ferdamane i Lipne police, nad njima Lipnica, šiljati rog Gámsice, čitava Škrlatica, Križka stena, Razor, Mali i Veliki Prisojnik, pod njim Skednji s ledenjakom među Zadnjom i Prednjom glavom (naime Prisojnika); piramida Mojstrovke, prelaz Rupa, Robičje, Vel. Mravljinec, Vel. Škrbinjek). Dalje s Lipne trate d. preko suhoga korita Gruntnica i uz njegov l. breg lepim šumskim kolovozom u krnici polagano uzbrdo (za 15 min. odvaja se na l. put na Veliku Dvinu) i zatim preko klekom obrasloga melišta Travnik s krasnim pogledom na skalni amfiteater pod Škrlaticom 45 min. uzbrdo do studenca pokraj snežišta. Otuda 5 min. gore, zatim na l. preko vode te u

mnogim, lepo izvedenim ključevima uz gornji rub zelenice i preko krša na malu ravan «Pod Križko sten o. Odavde strmo l. snežištem k ulazu u Križku stenu 1 h.

Kod ulaza na l. i amo tamo u ključevima preko eksponirane no osigurane, nevrtočlavin i većtim turistima lako prohodne stene 45 min. na njen vrh. Tuda odmah na d. j. (za nekoliko se min. odvaja na l. put na Škrlaticu) i grebenom 20 min. do sledećega raspuća na rubu tik nad gornjim Križkim jezerom (put ka Križkim jezerima i na Razor na d. nizbrdo) i dalje l. gore grebenom domalo na njegov vrh. Sjajan neopisivi razgled! Osobito se veličanstveno ističu: Razor, Rogica, Škrlatica, Križ, Stenar, Triglav, Pihavec, Splevta, Križki Podi sa 2 jezera, dolina Trenta i Pišenca. — (Iz Kranjske gore dovde 4½—5 h.)

Otuda povrh Križkih Poda na l. i uz z. obronak Križa dalje do pod Stenar, ovde (l. gore na Stenar) d. dalje 20 min. na sedlo «Pod Sovatno» s raspućem i (d. gore preko Križkih Poda u Trentu), l. dalje u nekoliko min. do razorenih vojničkih kuća, otkuda je najimpozantniji pogled na bizarni Triglav s Triglavskim domom nad Severnom triglavskom stenom, visokom preko 1000 m! Ni otkuda nije pogled na Triglav tako lep! — Tuda j. dole preko sada lako prestupnoga Skoka, među stenama Stenara i Pihavca 45 min. na put što vodi Bukovlje i Luknjom u Trentu (d.), a l. 25 min. uzbrdo bukovom šumom na dobro izgrađen put k izvoru Bistrice (dalje preko Praga na Triglav), te njim sz.

B. Brinšek: Pogled na Triglav sa Kriljkih podova.

još 25 min. po dolini do Aljaževoga doma. (Dalje v. str. 29.)

II. Kranjska gora-Vršič (Erjavčeva koča)-Trenta (Log) 5^b (v. str. 81).

c) Južni ili bohinjski putevi na Triglav.

Ishodište: Bistrica-Bohinjsko jezero, Žp. na pruzi «Jesenice-Bled-Bohinj-Gorica-Trst». Glavno ishodište južnih triglavskih puteva.

Bohinj zovemo široku, otvorenu gorsku kotlinu u gornjem delu romantične Bohinjske doline, okruženu divnim vencem gora, što ga tvori triglavska panorama — prekrasna slika, koje će se zauvek s radošću spominjati, i koja će te vazda vabiti u taj planinski raj, u opevano «kraljevstvo Zlatoroga». Tri su znamenite osobitosti: Bohinjsko jezero, slap Savice-izvor Save, kraljice jugoslovenskih reka ispod Sedam triglavskih jezera, i prisojna strana Triglava (od svih ostalih najpristupačnija). Sve ovo posebno odlikuje Bohinj, koji danas, uz Bled, slovi kao najuredenije naše planinsko letovalište.

U poslednje se vreme rasprostro glas Bohinju kao zahvalnom izletištu u zimskoj sezoni, te je Bohinjska Bistrica «Jugoslovenski Davos» poznata kao najvažnija naša postojanka za zimski sport. Ovde se, usled izvrasnih snežnih prilika, ugodnoga terena, te jake insolacije, goje sve grane zimskoga sporta na ledu i na snegu.

Bohinjska Bistrica, 512 m, kraj Žp. istoga imena (nosači), glavno je mesto Bohinja, prekrasno leži na podnožju Črne prsti, 1844 m, poznate svojom alpskom florom. Krasan pogled na triglavske snežnike

Bohinjsko sanjkalište „Belvedere“.

i bohinjske planine, na: Rudnicu, Lisac, Črnu prst, Rodicu, Bogatin i druge vrhunce. Mesto ima oko 1000 stanovnika, *P, B, T, E, W, LiL*, više HOT. i GOST., razvijen obrt i trgovina, industrija drvom.

Vozni promet: Kola. — Autobus: Žp. Bistrica-«Sv. Janez» i «Zlatorog» na Bohinjskom jezeru. — Gorski vodiči (v. str. 117). — Kupalište i park «Danica» na Savici. — **Sportne naprave:** Umetno, 1 km dugo, lepo uređeno sportno sanjkalište «Belvedere» pod Čрном prsti. Kraj toga dečje sanjkalište. Nad njim veliko umetno izgrađeno s m u š k o s k a k a l i š t e, krasnoga položaja. Niže toga malo skakalište. — Naokolo Bohinjske Bistrice na: Brdu,

Dobravi, Selu nad Žp., na Rovtima i na Senočetima (prelaz u Srednju vas) prostrana, veoma ugodna s m u š k a v e ž b a l i š t a. — Smučarski tečajevi za početnike i za vešte smučare, utakmice na sanicama i smučima i druge priredbe zimskoga

Pogled na Lisec pokraj Črne prsti (ispred Hot. „Markeš“).

sporta. — **Informacije** i posredovanja: «Prometno društvo» i «Zimskosportni odsek u Bohinjskoj Bistrici».

Opskrba: HOT. «Markeš» (Alfonz Mencinger), «Triglav», «Rodica», «Bistrica»; GOST. «Pri Becu» (J. Mencinger), «Grobotek», «Mavrič», «Ravhekar».

Setnje i izleti: Ajdovski gradec 20 min., Nemški rovt ili Ravne (prekrasan pogled na Triglav!) 30 min., Bitnje-Lepenice (prehistorijsko grobište), Slap

pod Babinom gorom Žp. Nomenj 1¼ h, Sv. Janez na Bohinjskom jezeru 1 h, Zlatorog na Bohinjskom jezeru 2 h, Slap Savice 3 h, Srednja vas 45 min., Stara Fužina 1 h; Rudnica 946 m (rudokop boksita) nad Senožetima, informativni razgled po Bohinju; oko Rudnice 3 h, Koprivnik 45 min., Gorjuše (domaća industrija lula [čedre], Mrzli studenec 3 h (v. str. 78).

Gorski izleti i ture: Črna prst 3 h, Možic 3 h, Rodica 5 h, Bogatin 7 h, Triglav (v. str. 57).

Iz Bohinjske Bistrice kreće glavni turistički promet automobilskom cestom iz Žp. Bistrice dolinom Savice i uz Bohinjsko jezero prema slapu Savice, pokrajni pak promet od Sv. Janeza na Bohinjskom jezeru Srednjom vasi i Starom Fužinom. Zadnjim se směrovima najviše služe planinari za turu na Triglav.

Bohinjsko jezero 523 m,

slavljeni *biser* u krilu Julijskih Alpa s nepomućenim mirom; kristalno, smaragdnozeleno jezero među tamnim, šumovitim brežuljcima, svetlozelenim senokošama i šiljatim liticama gora, mnogo podseća na Hallstattsko jezero. Dugo je preko 4½ km, 1 km široko i 45 m duboko, s 6·60 km² površine.

Od Boh. Bistrice udaljeno je Boh. jezero 1 h peške ili 30 min. kolima. Uz j. obalu krasno šetalište, automobilska cesta, što od i. prema z. veže ove 3 glavne postojanke na jezeru:

Sv. Janez na Boh. jezeru, 530 m. Seoce s malom crkvicom — slikovit položaj! — nad mostom na otoku Savice (Jezernice) sa i. kraja jezera, s pogledom na Boh. planine u pozadini. U crkvi zanimljive

freske iz XVI. veka. Tu se odvajaju ceste: na d. s. u Staru Fužinu (15 min.) i Srednju vas (45 min.),

Sv. Janez pokraj Bohinjskog jezera.

na l. pak i z. prema Sv. Duhu i hotelu «Zlatorog» (1 h) te k slapu Savice.

Opskrba: HOT. «Sv. Janez» (v. str. 112) na jezeru, vila «Royal» (u lovačkom stilu) pred jezerom; u Ribčevom Lazu 10 min. j. pred jezerom: GOST. «Pri Savici» i «Pri Logarju».

Sv. Duh, 527 m, s lepim položajem, te s pogledom na orijaški Pršivec povrh jezera, mala naseobina na sredini j. obale. «Hospic pri Sv. Duhu».

HOT. «Zlatorog», 523 m, turistički hotel SPD u Ukanci, t. j. na gornjem z. kraju jezera. U pozadini

Izvor Save — slap „Savica“.

visoka, zelenilom okrunjena stena Komarča, s visokim, prekrasnim, šumnim slapom, izvorom Savice! Prekrasan položaj! (V. str. 113.)

Udaljenosti: Žp. Boh. Bistrica 2^h, Sv. Janez 1^h uz j. obalu (s. stazom 2^h), slap Savice 1^h, planina «Na kraju» 3^h, do 1. trigl. jezera (Črno jezero) 3^h, odtuda do «Koče pri triglavskih jezerih» još 2^h.

Slap Savice - izvor Save. Tkogod dode na Bohinjsko jezero, neka ne propusti posetiti opevani divni slap Savice (Prešern: «Krst pri Savici»). Dva su dobra puta, koja vode onamo i to: jedan direktno od hotela «Zlatoroga», lepa šetnja senokošama i šumom uzbrdo obalom Savice (markirani put, 1^h); drugi cestom j. nad hotelom do svršetka doline, a odavle još uzbrdo 30 min. peške. — Divni, 60 m visoki slap, koji se s gromoglasnim, na daleko šumnim bukom ruši niz crvenkasto stenje, ubrajano među najznamenitije prizore u Julijskim Alpama.

Pristupi na Triglav: Iz Bohinjske Bistrice vode na Triglav tri puta, svaki sa posebnim ishodištem. Ishodišta jesu:

- 1.) za Put preko Uskóvnice (Kónjščice) (vidi str. 58) Srednja vas;
- 2.) za Put dolinom Voje (v. str. 65) Stara Fužina;
- 3.) a za Put mimo Sedam triglavskih jezera (v. str. 69) Ukanca (HOT. «Zlatorog»).

Put pod 1.) i 2.) združuju se na Velom polju (Vodnikova kočica), odkuda lako stižeš na vrh Triglava ili a) preko Kredarice (Triglavski dom), ili b) mimo Aleksandrovu kočicu. I trećim putem možeš doći na Velo polje, ali je veza s trentskim putevima preko Doliča (v. str. 91) mnogo bolja i kraća.

Hotel „Zlatorog“ pokraj Bohinjskog jezera.

Prva su 2 puta prikladna i za početnike, te komodnije planinare, dok je treći podesan samo za nešto malo izvežbane, nevrto glave turiste.

6. Put preko Uskovnice (Konjščice).

Ishodište: Srednja vas, 620 m, je lepo gorsko selo i priprosto letovalište na podnožju Uskovnice uz potok Ribnicu. — **Prilaz:** od Žp. Bohinjska Bistrica dolazimo u Srednju vas, ako podemo sa Žp. Boh. Bistrica cestom kroz mesto (ili prečcem od stanice stepenicama dalje i, prešavši most, putem preko polja) do crkve, odavde d. prema s.; ovim kao i onim putem dolazimo do mosta preko Save i krećemo onstran njega (gde glavna cesta skreće d. prema Jereki uz putokaznu tablu) l. u breg, i pravcem sz. na vrh Senožeti među Rudnicom i Višavnicom

(krasna panorama, smuški teren) otkuda ugledamo Srednju vas s crkvicom na brežuljku (l. od Srednje vasi pod strmim stenama leži selo Studór, nešto niže vidimo Staru fužinu na Bohinjskom jezeru), d. pak od Srednje vasi selo Češnjicu (1^h); ili *b*) cestom kraj Sv. Janeza na Bohinjskom jezeru te preko sela Stara fužina i Studor (2^h peške — 10·6 km), dotično, ako *c*) krenemo preko Jereke i Češnjice (1½^h peške). — **Kola:** v. str. 52. — **Gorski vodiči:** v. str. 117. — **Izleti:** Slapovi Ribnice 1^h, «Stritarjev razglednik» 1^h, Rudnice 1^h.

Opskrba: GOST. «Blaž Hodnik» 5 s., 8 p. Vrt s verandom, kola; GOST. «Miha Grobotek» 2 s., 4 p.

Iz Srednje se vasi moženo uspeti na Triglav preko Veloga polja (Vodnikova koč) i to: ili preko Kredarice (Triglavski dom), ili mimo Aleksandrovu koč. U prvom, kao i u drugom slučaju moramo najpre na sedlo «Konjska planina» (v. str. 63), gde se put na Kredaricu d. odvaja, a put na Aleksandrovu koč na l.

I. Srednja vas - Velo polje (Vodnikova koč) 4½ do 5½^h.

Na klancu pod crkvicom u Srednjoj vasi skrenemo s ceste (što vodi prema Studoru i Staroj Fužini k Bohinjskom jezeru) uz pučku školu na d. gore kamenitim putem na planu nad mostom (pogledalo!) i zatim l. prema sz. (kojimgod putem) kroz šumu na ravnicu ½^h, gde stupimo na kolnik iz Stare Fužine. Njim dođemo za 20 min. do prvih stanova na Lom u, zakrenemo d. uokolo n. na planu i za nekoliko min. ugledamo l. kraj kolnika dva stana i putokaznu pločicu. Tu odlučimo ići ili

- a) l. putem preko Čiprija na Gornji Tolstec, ili pak
 b) d. daljim putem na Gornji Tolstec naokolo preko Konjščice.

1 a) **Lom - Čiprje - Gornji Tolstec** 2—2½ h. — S kolnika krenemo od kažiputa među spomenutim stanovima k zdencu, zakrenemo kod njega na gornju stazu i idemo prema s., dok krajem drvene ograde ne stupimo na prostrane senokoše planine «Uskóvnica» (v. dole). Odovud krenemo s. smerom uz l. rub bujnih senokoša mimo nekoliko stanova i senika, zatim pak nasuprot l. gore prema šumi ½ h. Povrh šume (usput studenac) zakrene put na d. te, vodeći ½ h skoro vodoravno, traverzira Čiprje, vrlo strme z. obronke vrha Konjščice, a zatim se spusti u izderanu jarugu (voda). Iz jaruge se opet polagano dignu, zakrene jako na l. nad planinom Spodnji Tolstec a za ¾ h te dovede na planu Gornji Tolstec.

Idilična planina, 1780 m, tik pod istoimenim vrhom, 2275 m, nad dolinom Voje. Najlepši pogled na Bohinj. Krasan prirodan botanički vrt, obilje pečnica i murka. dve pastirske kolibe. Pastir dogoni blago sredinom jula.

1 b) **Lom - Uskovnica - Konjščica - Gornji Tolstec** 3 h. — Od raspuća nam se na Lomu za 10 min. ukaže Uskóvnica, 1100 m.

Planinsko selo s krasnim, na sve strane otvorenim vidikom. Jedna od najlepših bohinjskih planina. Sa svojim mnogim stanovima i senicima podseća na Veliku planinu nad Kamnikom. Nastavana je od ranoga proljeća do kasne jeseni, neko vreme i zimi. Veoma ugodan smuški teren.

Kod putokazne table, podalje od krsta, kraj kolnika, krene put na Konjščicu kroz selo (i krajem ograđene ceste dođeš na put), te zakrenuvši d. s. smerom u breg onstran d. ruba planine Uskovnice stižeš za 1 h na planinu Konjščica, gde dolazi bleiski put preko Pokljuke.

«Konjščica», 1438 m, krasna planina u slikovitoj, divljoj gorskoj uvali pod Dražkim vrhom, broji 20 pastirskih stanova u poznatom bohinjskom stilu. Pastiri dogone blago prvom polovicom jula.

Od Konjščice krene put prema Gornjem Tolstecu s. smerom do razvršja među strmom, kamenom gromadom Vrševnika i isečenim grebenom «Na vrhu» 2004 m. Uz l. stranu jaruge dođemo za ½ h u zeleni dolac (krasan položaj! 1721 m) na podnožju strme piramide Maloga Dražkog vrha, 2132 m. Sada krenemo u pravome kutu na l. uzbrdo (studenac, ranim letom sneg) na sedlače, 1893 m, pod Velikim Dražkim vrhom i za ¼ h se spustimo na široki Gornji Tolstec (v. str. 60). Min. sz. nad pastirskim stanovima naš se put sastaje sa pre opisanim putem preko Čiprija.

2. **Gornji Tolstec - Velo polje** (Vodnikova koč) ¾—1 h. Od malo pre spomenutoga sastavka, min. nad pastirskim stanovima, predemo strmi obronak Tolsteca nad potokom, što hiti u Voje, i krajem se planine kamenim stepenicama spustimo dalje, k drvenom mostiću. Preko mosta zakrenemo nad melom l. naokolo, zatim u breg na sedlo s lepim vidikom, gde nam se otvara posve nov kraj: za nama je l. dole Bohinj sa svojim tamnim šumama i prisojnim

planinama, a gore pred nama razgrče sivo, golo stenje i ogromne kamenite naslage veličanstveni

R. Badura: Mišelj vrh ispred Vodnikove kočice.

Triglav sa svojim susedima, opkoljujući zadnju zelenu oazu Velo polje. Sa sedlašca, gde put zakreće na d., stignemo za nekoliko časaka na raspuće: starom donjom stazom dođeš za $\frac{1}{4}$ h na planinu

Velo polje, 1693 m; a novom gornjom za isto vreme do **Vodnikove kočice**, tik nad istom planinom, 1806 m.

Najlepša od svih triglavskih planina, pravi gorski raj s krasnom alpskom florom, sa svih strana okružena gorskim velikanima: na s. caruje u svom svojem veličanstvu Triglav, oko njega su se poredali: okrugla Šmarjetna glava, Kanjavec, Skadunjek, Matterhornu sličan šiljati Mišeljvrh nad dolinom Sedam triglavskih jezera, Debeli vrh, Preval, Kreda i Stog, pa na i. skladni Tolstec i divlji Vernar. Planina je s pastirskim stanovima 10 min. pod Vodnikovom kućom. Sir, mleko!

Tik do Vodnikove kočice odvaja se od našega puta na d. gore put preko Vratice u Krmu, l. nizbrdo put na planinu Velo polje, na Dolič ili Hribarice, a sred oba ravno napred vodi put na sedlo Konjska planina. Hoćemo li na Triglav, to treba da prosledimo ovim poslednjim putem, t. j. na sedlo Krme.

II. Velo polje (Vodnikova kočica) - Konjska planina (sedlo).

- 1.) Triglavski dom 2^h, ili
- 2.) Aleksandrova kočica 2^h.

Od Vodnikove se kočice put diže položito preko Vernarovih melišta, te nas za $\frac{3}{4}$ h dovede na malu planu pod j. hrptom Maloga Triglava, na Konjsku planinu, gde je važno raskršće 5 puteva. Tu se naime odvajaju:

1.) na s. put, koji vodi u Triglavski dom 1^h, pomnivo izgrađen i zgodno izveden tako, da ni u gustoj magli nije moguće zaći (krasan pogled na Rjovinu, u dolinu Krma i na masiv Maloga Triglava), i koji se domalo, nad putokaznim tablama, deli

u donji (stari put) i u mnogo zgodniji gornji (novi) put (u rano leto nekoliko strmih snežišta!). Za dobra $\frac{1}{2}$ h od Konjske planine sastavlja se s našim putem put od planine Gornja Krma, $\frac{1}{4}$ h zatim, odvaja se od našega puta pred kotlinom, što je tvore

R. Badiura: Bohinjski pristup k Triglav. domu.

Mali Triglav i Kredarica, levo uzbrdo staza k Aleksandrovoj koči, dok nas naš put s desno uz kotlinu gore dovede u Triglavski dom na Kredarici;

2.) na z. odvaja se od sedla na Konjskoj planini gore pod greben Maloga Triglava izvršno izrađen

put s krasnim pogledom na Velo polje, te se u položitim ključevima uspinje na prostranu pločevinu, gde stoji lepa Aleksandrova kočica (na ovome putu u rano leto dosta strmih snežišta!);

3.) d. od sedla Krma pod putom na Kredaricu vodi put u dolinu Krma (v. str. 41), a

4.) l. se pod putom k Aleksandrovoj koči j. smerom odvaja stari put na planinu Velo polje.

Triglavski dom - vrh Triglava $\frac{3}{4}$ —1 h.

Aleksandrova kočica - vrh Triglava 1—1 $\frac{1}{2}$ h.

Ocena: Put se iz Srednje vasi na Kredaricu (Triglavski dom) ili do Aleksandrove kočice brižno ugiblje strminama. te je najkraći bohinjski put (osobito odvojak preko Konjščice). Zato ga preporučamo i za noćne ture. Bohinjski je put preko Veloga polja nešto dulji od puta dolinom Veje, ali je mnogo pomnije izrađen. Općenito ga vole zbog različitih scenerija, otvorenega vidika te idiličnih planina sa prekrasnim gorskim vrtovima, a poradi njegove udobnosti veoma rado njim silaze s gore oni planinari, koji su se na Triglav popeli iz doline Vrata ili Trente.

7. Put dolinom Voje.

Ishodište: Stara Fužina, 547 m, je selo i priprosto letovalište, lepo položeno pod hridinama Studora, 999 m, u neposrednoj blizini Bohinjskoga jezera. 10 min. sz. nad selom pred ulazom u dolinu Voje zanimljiv prirodni mostić «Hudičev most» preko Mostnice (v. str. 66).

Prilaz: Preko Senožeti (v. str. 58), ili rade cestom kraj Sv. Janeza na Bohinjskom jezeru (1 $\frac{1}{2}$ h peške). Kola (v. str. 52). Gorski vodiči (v. str. 117).

O p s k r b a: GOST. «Pri Mihovcu» (Jakob Gašperlin), 10 min. od jezera s krasnom okolinom, 3 s, 12 p, vrt s 2 senice.

Slično kao putem preko Uskovnice, dotično preko Konjščice, dođeš na Triglav dolinom Voje ili:

a) preko Veloga polja (Vodnikova koča) mimo Kredaricu (Triglavski dom) ili

b) preko Veloga polja mimo Aleksandrovu koču.

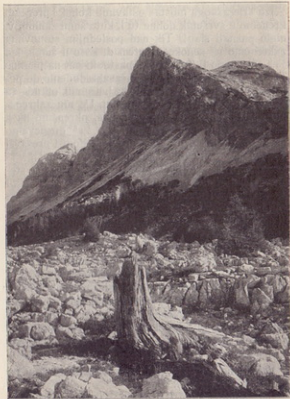
Stara Fužina - Velo polje (Vodnikova koča 4½ do 5 h. Dolazeći od Sv. Janeza na Bohinjskom jezeru (20 min.), ugledamo početkom Stare Fužine na kući l. kraj zidanoga znamenita putokaznu tablu s napisom «Voje-Velo polje» i «Voje-Dedno polje». Odatavde krenemo iz mesta s ceste na l. s. smerom kraj seoskih kuća, izvan sela pak uz markaciju preko položite plane (s krasnim pogledom na Bohinjsko jezero, Sv. Janez, Rudnicu i Staru fužinu) nešto prema z. na l. usporedno nad kolnikom, kojega dohvaćamo nad zanimljivim Hudičevim mostom preko potoka Mostnice (tek nekoliko časaka od puta; vredno da pogledaš!). Idući ½ h kolnikom, stižemo do raspuća: gornji l. kolovoz zakreće prema planini Dedno polje (otkuda vodi do Koče pri Sedam triglavskih jezera), donji nas pak d. kolnik retkim bukvikom i ispod šumnoga slapa, pritoka Mostnice, vodi u Voje (1 h od Stare Fužine).

Prostrana se zelena dolina s bujnim senokošama, mnogim stanovima i senicima ispočetka proteže pravcem s. pod planinom Uskovicom, a gornjim delom zakreće l. prema z.

Iza «Beraškoga mosta» ostavimo kolnik i prećcem krenemo u svršetak doline (u l. kutu šumi zanimljiv, malo poznati slap!) Tik nad poslednjim stanovima zakrenemo uz senokoše putem d. gore u šumu, iza ¼ h okrenemo l. (na d. vodi pastirski put na planine Trstje i Tolstec). Za nekoliko časaka dodemo do potoka, pregazimo ga i krenemo na l. u šumu, otkuda za dobra ¼ h stignemo pred sutesku. Uz nju zakrenemo d. uzbrdo preko maloga pruda, okrenemo na l. idući usporedno nad jarugom. Za ½ h dospevamo na otvorenu ravnicu s krasnim pogledom i prešavši je, dodemo za nekoliko minuta na Spodnju vrtaču (gorska kotlina, amfiteatralno okružena stenjem. U njoj nekoliko napuštenih stanova. Odr.) Sa Spodnje vrtače vodi put u jz., bukvama obraslom kutu. Odovde se uspne strmim klancem pod veliku pećinu, te nas za ¾ h l. nad jarugom dovede preko 2 plane uz Jurjevčevu vrtaču, koju nazivlju i Gornjom vrtačom. (Malena planina pod Jezerskim Stogom, u gornjemu kraju slikovit motiv: pastirski stan pod pećinom. Mleko, sir.) Na d. se kraju te planine naša staza uspne hrptom strmo na l. gde nam se otvori divan pogled na Mišelj vrh, Triglav, Vernar i Tolstec, a zatim se uz velike, gustom klekom obraštene, porazmetane skale spusti na prijaznu ravnicu Velo polje, nad kojom ugledamo Vodnikovu koču.

Velo polje (Vodnikova koča) - Triglavski dom na Kredarici (v. str. 63).

Velo polje (Vodnikova koča) - Aleksandrova koča (v. str. 64).

B. Brinšek: Motiv iz Doline sedam triglav. jezera.

Ocena: Put je dolinom Voje na Velo polje običan pastirski put, kojim već odavna gone blago iz Bohinja na planine. Zato i jest posve bezopasan. Osojan je i nešto (no ne mnogo) kraći od puta preko Uskovnice i Tolsteca, ali je slabije izrađen. Za noćne ture nije zgodan, ali je vrlo ugodan za uspinjanje.

8. Put mimo Sedam triglavskih jezera 12^h.

Ishodište: **Bohinj**, HOT. «Zlatorog» (v. str. 55). Ovaj put ne preporučamo za uspon, jer se do Triglava dulji punih 12^h. Budući da planinari rado njim silaze na *povratku s Triglava*, to ga potanje opisujemo na str. 98, ovde ćemo pak samo u kratko ocrtati smer za one, koji se ipak žele njim popeti na goru.

Od HOT. «Zlatorog» d. preko Savice, zatim l. prema z. novim kolovozom, s kojega za 1^h (od HOT. «Zlatorog») zakrenemo na d. gore (l. vodi put uz Savicu k njezinomu slapu!) šumom do podnožja stene Komarče — u ključevima preko stene gore (na l. vodi s Komarče prečac k slapu Savice!) na greben — uz d. obalu jezera na Komarči¹ melom i kamenjem kroz šumu, zatim u polukrugu d. gore k «Beloj skali», ispred nje l. gore u ključevima na pločevinu «Pri dveh jezerih», uz d. obalu jezera (s onu stranu jezera «Koča pri triglavskim jezerima») sved s. smerom polako popreko (ne putem, što kreće na l., prema z. preko Komne k Soči!) mimo IV. k III. jezeru. Odavle d. popreko smerom si. (ne l. preko

¹ V. napomenu na str. 106.

Dola u Trentu) na mel uz stenu i mimo porazmetane skale preko snežišta pod Kanjavčevim strminama na sedlo Hribarica, 2357 m. Sa sedla nizbrdo, te u polukrugu melom na l. k raspuću na Doliču.

Dolič - Kugyjeva sveza - Za Planjo 1½ h (vidi str. 92).

Za Planjo - Triglavski vrh 1¼ h.

Dolič - Aleksandrova koč 1½ h (v. str. 91).

č) 9. Blejski put Pokljukom.

Ishodište: **Bled**, Žp. na pruzi «Jesenice-Bohinj-Trst».

Prilaz: U blizini su Bleda 2 Žp., i to: prva na i. Žp. Lesce na pruzi «Ljubljana-Jesenice», udaljena od Blejskoga jezera 45 min. peške ili 30 min. kolima (najkraći prilaz od istoka). — Nosači, kola, automnibus, stalna veza s Bledom. — Dru ga je Žp. na z. već spomenuta Žp. Bled nad obalom jezera, na pruzi «Ljubljana-Jesenice-Bled-Bohinj-Trst». (Nosači, kola.) Ovu Žp. preporučamo pre svega planinarima, koji su kratko vreme na Bledu, da već putem pogledaju prirodnu znamenitost «Vintgar» pred Bledom (v. str. 71 i 76).

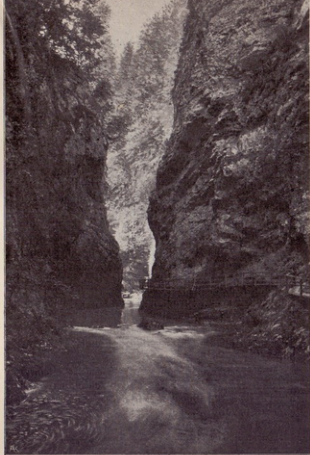
Bled - Blejsko jezero 475 m.

Dežela Kranjska nima lepšga kraja.
Ko je z okolščno tá — podob a raja.

Prešeren¹

Svetskoga glasa letovalište, kupalište i dobro posećivana postojanka za zimski sport, Bled, zove se

¹ Dr. Fran Prešeren, najznamenitiji slovenski pesnik; rod. na Vrbi kod Žirovnice (1800—1840).

Motiv iz suteske „Vintgar“.

čitava skupina slikovitih naseobina i letnikovaca na Blejskomu jezeru. Ljupko, tamno, zelenkastomodro jezero (oblikom nepravilan četverokut, površina 1-33 km², dubljina 30 m), s čarobno svetlucavom površinom, u kojoj se zrcali bujni, šaroliki venac vila i veštačkih nasada, daleko se preko granica Jugoslavije takmi sa najslikovitijim i najkrasnijim jezerima u srednjoj Evropi. Divnu krajinu čini još slikovitijom stari, romantični Grad 614 m, što se sa visoke, strme litice ponosno uzdigao nebu pod oblake, a pre svega idilični Otok 495 m, s crkvicom, opevan u narodnoj pesmi kao «kinč nebeški». — Blejsko je jezero od s. zaštićeno kamenom gradom Karavanka i plazovitim Stolom, 2236 m, sa z. pak veličanstvenim snežnicima Julijskih Alpa, među kojima kraljuje oholi Triglav, 2865 m.

Glavni je i najživahniji deo Bleda na si. i j. obali jezera. Uz obalu se redaju: na si. mesto Grad, oko crkvice pod Gradom, sa Zdraviškim domom i parkom, i. uz cestu iz Lesca k jezeru Z a g o r i c a; j. i j. pod Stražom Ž e l e č e; j. selo M l i n o; z. Z a k a; sz. naselje uz Ž p. B l e d i selo R e č i c a. — Letovalište Bled raspolaže sa svim napravama i udobnostima velikih letovališta i oporišta. E, W, 4 Lil.

O p s k r b a: Na sl. obali: HOT. (s pens.): «Malner», «Toplice», «Jekler», «Beograd», «Sekovanič»; na Gradu REST.; GOST.: «Potočnik», «Zrimec», «Mangart», «Pri Potoku» (pivo!), «Ažman», «Danej»; pensloni: «Vovk», «Lovec» i «Wilsonia» (Grimšice).

Na j. obali: HOT. (s pens.): «Petran», «Strgulec».

Na sz. obali: HOT. (s pens.): «Triglav», «Evropa»; GOST.: «Klemenčič».

Na Bledu je sada više od 200 vila, te mnogo privanih stanova. — Kavane: «Zdraviški dom» (caférestaurant), «Kafé Toplice» (stakleni salon) pokraj HOT. «Toplice» i «Kupalište Rikli», «Wölfling», a i po hotelima.

Bled.

Buffet: «Zajutarkovalnica» u vili Hočevar (i. ceston o c j «Jeklera»), kolodvorski buffet, te onaj na pristaništu. — P, B, T: I. (glavna) kraj lekarnе na cesti iz Lesca k j e z e r u; II. između HOT. «Triglava» i «Evrope». — Kupalište: HOT. «Toplice» (akratoterme 23° C). Riklijevo kupalište (tople, parne kupelji, masaža itd.); Sunčano-zračne kupelji; «Rikli» (pod crkvom 40 senica, 100 kreveta) i na Straži; «Vovk». — Pristaništa: Kolodvorsko pristanište pod Ž p.

pred Zdraviškim domom, a pre svega hoteli na jezeru. — *Novine*, brošure: Trgov. Hočevar, kraj ceste niže škole,

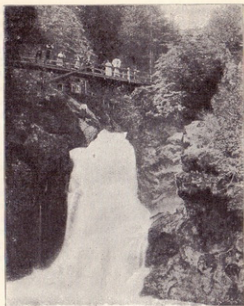

Slovenka u narodnoj nošnji.

blizu *Blejskoga* doma (i. od Jeklerja). *Razglednice*, fotografije i. dr. kraj «Aleksandrovoga šetališta» (Jekler-Malner-HOT. «Toplice»), «Repe» (Mlino), na pristaništu pod

Žp. Bled. — *Sezona*, glavna: maj-oktobar. Kupališna *taksa*: pasanti (inkl. 3 dana) ne plaćaju takse. — *Šetališta*, zabavišta, priredbe: Zdraviški park u Gradu, pod Zdraviškim domom (promenada, popodne stalna glazba); Zdraviški dom (reunioni svake subote, predstave, koncertne večeri, sastanci odličnoga općinstva, razne igranke i dr.), Aleksandrovo šetalište uz i. obalu jezera od Zdraviškoga parka do HOT. «Toplice», promenada; cesta oko jezera. Razne svečanosti na jezeru. Vožnja po jezeru (na Otok! Zvono želja). — *Sport*: Tenis kraj Zdraviškoga parka; sport na vodi (čamci, lade, regate); alpski: (v. izleti); lov na divokoze, tetrebove i dr. divljač; ribolov (kraj vile «Ribič» naprava za veštačko ribarenje stručnjaka J. Kleindiensta [vrlo zanimljivo!]). Ribarske karte za ribarenje na jezeru i na Bohinju na pastrve, lipane i štuke). Nogometne utakmice i konjske utrke u Zaki; zimski sport: klizanje na ledu; umetno sanjkaliste iz Osojnice u Zaku, smuški teren kod Gorja i na Pokljuki. — *Vozni promet*: Stalna veza sa Žp. Lescje i Bled; kola, autobus, auto-taksi (tarif!) — *Gorski vodiči* (v. str. 117). — *Informacije* i posredovanja za stanove: Zdraviška komisija i Prometno društvo (Tourist-Office), Bled.

Setnje - izleti: Oko jezera 1^h; Bledec (divan vidik na s.) 10 min.; Grad 614 m, 15 min. (iz god. 1004, nekadanje vlasništvo briksenskih biskupa), Straža 646 m iz Želeča 30 min.), ili Osojnica 754 m (iz Zake 45 min.) dva najlepša pogledala uz Grad; Bohinjska Bela (od Petrana 40 min.), Jama pod Babjim zobom (sige [kapniki]!), iz Bohinjske Bele s vodičem (od Petrana); iz Mlinoga: Kupljenik pod Babjim zobom 1^{1/2}^h, Bodešče (crkvice sa zanimljivim

Slap „Blejski šum“ u Vintgaru kod Bleda.

freskama) $1\frac{1}{2}$ h; uz Bohinjku u Radovljicu 1 h; Lesce, Žp. 45 min. (Begunje 45 min.); Zasip; Žirovnica pod Stalom 2 h.

Veoma su zanimljivi ovi dalji izleti: u Vintgaru, najlepša kombinacija uz vodu (Radovinu) gore: Sa Žp. Bleda na Žp. Dobravu (ili peške preko

Zasipa do Blejskoga šuma), otuda peške k Blejskomu šumu i divljim, romantičnim klancem «Vintgar» na Žp. Podhom ($1\frac{1}{4}$ h) i Bled, ili peške preko Gorja na Bled (2 h, ne propusti!) Poključka Luknja (v. str. 78); Peričnik-Vrata (Aljažev dom) v. str. 27; Bohinjsko jezero-Slap Savice (v. str. 57); Kranjska gora (Gozd, Srednji vrh i Pišenca, v. str. 47); Nadiža, izvor Save u Planici (v. str. 47); Poljčce-Bégunje (sa Žp. Lesce 45 min. Dolina Draga!)

Gorske ture: Iz Žp. Žirovnice: Stol (2236 m), najviši vrh Karavanka (Valvazorova i Prešernova koča SPD); iz Žp. Jesenice: Golica (1835 m; Spodnja te Kadilnikova koča); iz Žp. Lesce (preko Begunja): Begunjščica (2063 m; Vilfanova koča); iz Žp. Kranjska gora na Vršič (Erjavčeva koča, 1515 m); iz Žp. Kranj: Šmarjetna gora (654 m).

Medu Blejskim se jezerom i triglavskim velikanima rasprostire **Poključka** 1100 do 1200 m visoka, većinom šumovita visoravan, omeđena dolinom Bohinjske Save s jedne, a dolinom Radovine s druge strane. Poključka se na sz. diže u triglavsko predgorje, prema Savskoj ravni pak prelazi u nisko humlje, što je samo 100 do 200 m više od površine Blejskoga jezera. Viši su vrhovi u Poključki: Mecesnovec, Javorov vrh, Pleša i Šijek. Na j. su strani Poključke lepi, gorski ravnjaci Koprivnik i Gorjuše (izvrstan smuški teren!).

Put preko Poključke na Triglav se sastoji iz delova: Bled-Krnica, Krnica-Rudno polje, Rudno polje-Konjščica, Konjščica-Triglav.

I. Bled-Krnica $\frac{3}{4}$ —1^h peške.

Ispred Žp. Bled zakrenemo na l. cestom do predora pod železničkim nasipom. S onu stranu predora krenemo na l. malim klancem i gornjim putem u z. smeru pod kamenim brdima nad poljem do sela Zabrezno. Odavde pak poljem dole prema raskršću tik nad selom Krnica na Rádovini.

Opis krba u Krnici: GOST. «Potočnik» tik pod glavnom cestom pred raskršćem (3 s, 8 p); kola.

Iz Krnice dođemo u Rudno polje ili a) preko Mrzloga studenca, ili b) kroz Pokljušku luknju i Kranjskom dolinom.

II. Krnica - Rudno polje,

a) Krnica - Mrzli studenec (lovačka kuća) - Rudno polje (1.5 km) novom, erarskom cestom, kolima ili peške (najugodniji put!), ili

b) Krnica - Pokljuška luknja - Kranjska dolina - Rudno polje $3\frac{1}{2}$ —4^h peške. Od raskršća nad Krnicom krenemo donjom cestom (gornja vodi na Mrzli studenec!), ili pak putem od Potočnikove GOST. mimo branu gore i uz travnik za $\frac{1}{2}$ ^h iz. smerom k ulazu u Pokljuški tesnac. Na zavoju kolnika krenemo s njega l. u šumu i jarugom se polako dignemo u krasne tesnace pod ispranim hridinama. Krajem zanimljive kotline zakrene put d. naokolo pod veliko kameno nadstroplje, otkuda ugledamo tri velika prirodna okna u živcu-kamenu. Kroz donje okno «Pokljuška luknja» kreće put iz stonja gore u šumu, kojom skoro dođemo do raspuća. Ovdje naime malo niže od vrha nad Pokljuškom luknjom, drži nemarkirana staza, preko nevelikoga

travnika dosadanjim smerom vodoravno po plani, i preko vrlo zanimljivog naravnoga Prelaza dovede te na erarsku cestu i njom na Mrzli studenec. Sada produžiš put do Rudnoga polja cestom, kao pod a). — Ako pak hoćeš na Kranjsku dolinu, zakreni pred onim malim travnikom pravcem s. d. gore, pa ćeš u nekoliko časaka stići na cestu, što te u sz. smeru dovede do sela, nad kojim se cesta deli. Na raspuću kreni l. markiranim kolovozom i za $1\frac{1}{2}$ ^h ćeš, većinom kroz šumu, dospeti na Kranjsku dolinu, t. j. na zelenu, smrekama obrubljenu planu sa mnogim pastirskim stanovima. (Lovačka kuća nekoliko min. nad planinom. Pastiri dogone blago već u rano leto.) Odavde dođeš za $\frac{1}{2}$ ^h mimo lovačku kuću u smeru sz. šumom na Zajavornik ili Javornik, 1287 m, na vrlo prostranu planinu s krasnim pogledom na tamne pokljuške šume. Za $\frac{1}{2}$ ^h odavde stupiš napokon na erarsku cestu iz Mrzloga studenca, i za nekoliko minuta eto te na Rudnom polju, 1340 m, kod dviju lovačkih kuća.

III. Rudno polje - Konjščica 1—1 $\frac{1}{4}$ ^h. — Put menja svoj dosadnji z. smer i kraj postaje posvema drukčijim. Pred onim lovačkim kućama krenemo s ceste na d. prema s. i dobrim, izvoženim kolnikom dođemo u brda. Dalje vodi put preko nekoliko plana položito, gotovo vodoravno na l., uspinje se uz strmi kameni obronak nad dubokom jarugom Ribnice, zatim se spušta duboko dole u gorsku kotlinu, na planinu Konjščicu, gde se sastaje s bohinjским putem iz Srednje vasi. (V. str. 61.)

R. Badiura: Triglavski dom na vistravni „Kredarica“.

IV. Konjščica - Tolstec - Velo polje (Vodnikova kočča) (v. str. 61).

V. Velo polje (Vodnikova kočča) - Triglavski dom (v. str. 61) ili

VI. Velo polje (Vodnikova kočča) - Aleksandrova kočča (v. str. 64).

Ocena: Blejski je put Pokljukom lagodan, ali zbog toga, što se oteže, nije osobito prijatan za sparnih dana, jer je dug i prisojan, a za maglovita vremena opet nikako da izadeš iz magle. No ako se do Rudnoga polja dovežeš kolima, to je odavde taj put uopće najkraći, te vrlo zgodan svim komodnim planinarima. Na čitavom je putu

samo jedno mesto, što nije za one, koji jako pate od omaglice, naime onaj kratki deo puta uz strmi obronak, pre nego se spustimo na Konjščicu. Ali to je mesto, kako je već kazano, vrlo kratko i brzo prevaljeno. Kad bi se taj deo uredio, bez dvojbe bi triglavskim putem kroz Pokljuku vrlo rado prolazili svi oni mnogobrojni planinari s Bleda, koji mu se sada ugiblju. Leti bi ga pohađali letovališni gosti, a zimi smučari, poradi izvrsnoga smuškog terena tako, te bi tom putu bio zajamčen mnogo bolji poset od sadašnjega.

d) Trentski putevi na Triglav.

Prema nesretnome je Rapallskom ugovoru prešla Trenta, nadajmo se samo časovito, pod upravu Italije, što ipak ne sme zadržavati jugoslovenske planinare, da ne bi i ovim putevima posećivali Triglav i da se ne bi divili od bučnoga sveta sakritim lepotama Trente.

Prlazi u Trentu. U Trentu možeš doći

- 1.) sa s. iz Žp. Kranjska gora 5 h;
- 2.) Mojstrana-Aljažev dom-Trenta (Log) 8 h;
- 3.) od j. iz Žp. Sv. Lucija na pruži «Bohinj-Gorica-Trst» vrlo zanimljivom dolinom Soče preko Bovca 64 km (auto-veza) i
- 4.) od sz. iz Žp. Trbiž preko prelaza Predela 1156 m pod Mangrtom 53 km.

1. **Kranjska gora - Trenta** 5 h, položiti najkraći dohod, nadasve zanimljiv prelaz Julijskim Alpama. — Od Žp. Kranjske gore cestom kraj HOT. «Razor», zatim j. cestom (v. str. 48) do raspuća nove i stare ceste, tuda d. gore za rata novo izrađenom,

širokom, u premnogim ključevima izvedenom cestom 2½ h do Erjavčeve kočee (v. str. 116) tik pod sedlom Vršičem. Odavde divan vidik na romantični gorski amfiteatar Krnice među Lipnicom, pokraj Špika, Škrlatice, Rogice, i među Razorom i Prisojnikom (Prisojnikovo okno!) Otuda preko sedla Vršiča (krasna je postojanka SPD Doma na Vršiču u pao žrtvom rata), odakle se i stari pešački put lagano spušta u dolinu, i gde se otvara krasan pogled nazad na Mojstrovku, te na divne gore, što se dižu nad Gorenjom i Zadnjom Trentom. (Berebica, Srebrnjak, Grintovec, Ozebnik i dr.) Na kraju se šume otvara neopisivo lep pogled u Zadnju Trentu «Zapoden» te na slap Soče (izvor, silna buka vode). — Došavši u dolinu, krenemo l. uz divlju, penušavu Soču s mnogim skokovima i lepim scenerijama kraj idilične trentske crkvice u Log (v. str. 84).

2. **Mojstrana - Aljažev dom - Trenta** 8 h. — Od Aljaževoga doma u dolini Vrata vodi u Trentu jedan put Križkim Podima (7—8 h), dva pak preko prelaza Luknje (5 h). Oba se puta preko Luknje spajaju na grdnom melu, a nad prelazom se opet luče. L. se spušta mnogim vrlo strmim melištima niz Rušu, d. pak smera odozgora po Planji, nad dubokim koritom preko lepoga travnjaka (pečnice!) pod Pihavcem do stene Zajavor, zatim se spušta niz šumu, te se ¼ h pred planinom Zadnjica spaja s putem niz Rušu. Od toga je sastavka još ½ h do Loga. Vrtoglavinama planinarima tuda ne savetujemo!

3. i 4. **Bovec - Trenta** (Log) je jedini dolinski prilaz u Trentu. U Bovec (s. Goriško), gde se otvara

taj prilaz, dolazimo sa s. iz Trbiža, Žp. na pruzi «Ljubljana-Planica-Trbiž (Tarvis)» (cestom 33·4 km), s j. pak od Sv. Lucije, Žp. na pruzi «Jesenice-Trst» (cestom 45 km). Oba su puta zbog krasnih, različitih prizora i drugih osobitosti tako zanimljiva, da svakomu savetujemo, neka te krajeve prode peške, ako mu ikako vreme dopušta. Posve je osobit za pešaake uistinu čaroban put iz Rablja kraj Rabeljskoga jezera (narodna priča o postanku jezera [Simon Gregorčič]), preko položitoga i slikovitog prelaza Predela 1162 m, kraj Mangrta (razorene vojničke utvrde; hudournik Predilica s mnogim skokovima, Koritnica s prezanimivim koritima i prirodni mostovima). Ništa nije manje zanimljiv ni put iz Bovca u Trentu cestom uz Soču, uz prekrasnu «bistru hčer planin», koja tuda šumi i buči u dubokom koritu (veličanstvene gorske scenerije Bovškoga Grintovca).

Vozni promet: Iz Trbiža kola. Od Sv. Lucije vozi u Bovec čitavo leto redovito posebni poštanski auto dva puta dnevno tamo i nazad; iz Bovca do Soče (2 h) redovita poštanska kola.

Opskrba. Predel: GOST., postojanka za Mangrt. — Srednji Log: GOST. «Martin Černuta». — Spodnji Log: GOST. «Andrej Černuta», vodič, kola. — Bovec: GOST. «Janko Pirc» i dr., krasan položaj ispod Rombona, ishodište tura na Kanin, Mangrt, Grintovec, Jalovec, u Trentsku dolinu k izvoru Soče. — Soča: GOST. «Pri Flajsu», 3 s, 5 p, vrt s verandom. Kola. Poštanska kola u Bovec. — Kobarid: HOT. «Devetak» i dr. — Sv. Lucija: Kolodvorska restoracija s prenočištima

«Koba!» i «Krajnik»; u selu Sv. Luciji: GOST. «Anton Mikuž», 10 min. od Žp. Vrt nad suteskom Soče. Kola. Autogaraža.

Trenta (Log) 600 m.

„V predolih Eije ti pravljica siva
Tako otožno in tako ljubo,
kot bi tožila deva ljubzniva — — —
„Zlatorog“ (Baumbach-Funtek).

Selo Trenta leži na z. strani Triglava. Njenih je 65 kuća sa siromašnim, ali čvrstim i originalnim živiljem, rasejano 3^h nadaleko u 4 doline, što se tu i tamo sužuju u prave suteske i što su, izuzevši prilaz od Bovca do Soče, sve okružene gorjem. nad 2000 m visokim, što ga tvore sami odabrani Julijski prvaci: Triglav, Jalovec, Razor, Prisojnik, Grinovec, Ozebnik, Kanjavec, Pihavec i dr. — Trenta je prekrasan kut sveta za se, koji zadivljuje i najizbirljivijega putnika, i bez sumnje će već u skoro vreme postati omiljelim izletištem i sastajalištem planinara. Središte je Trente Log, lepa, nešto valovita ravan oko ušća Zadnjice u Soču. U Logu se križaju 3 trentske «ceste», zapravo doline: a) prema Soči i Bovcu; b) prema Zadnjici pod Triglavom, i c) prema trentskoj crkvi Sv. Marije i dalje u Zapoden i prema izvoru Soče (put na Vršič).

Opis krba se u Trenti poboljšala. U Logu je GOST. s prenočištem «Pri Zlatorogu» (Anton Cuder), na d. obali Zadnjice, tik uz put što vodi na Vršič, te GOST. «K Triglavu» na l. obali Zadnjice (Janez Zorč). Tik do Zorčeve GOST. stoji neopskrbljena bivša kuća D. Ő. A. V., koja je prešla u posed općine, te GOST. «Pri županu» (Andrejčl).

— Kola u GOST. «Pri Zlatorogu» i u selu Soči (2^h iz Loga), poštanska kola u Bovec. — Gorski vodiči (vidi str. 119).

Izletii: Vršič 2½^h; Luknja 3^h; Slap, izvor Soče 1¼^h; Zapoden 1^h; Jalovec; Mojstrovka; Prisojnik; Razor; Pihavec; Triglav; preko Dola k Sedam triglavskih jezera i u Bohinj; Bovec 19-7 km ili 4^h peške, itd.

Na Triglav se dolazi iz Trente (Loga):

- 1.) preko Komara (v. dole);
- 2.) preko Skoka (v. str. 88), ili pak
- 3.) Kugyjevim putem (v. str. 92).

Svi su ti putevi zgodni samo za nešto vičnije, nevrtoogle planinare (u ranoj sezoni cepin i dereze!). U početku podudaraju se, preko 1^h, sa putem «Za rušo», što preko prelaza Luknje silazi u Vrata, nad planinom se pak Zadnjicom odvajaju od njega, te se tik pod z. vrhom Triglava udružuju na pločevini Za Planjo, oko 2500 m. — Odavde vodi Bovškom škrbinom (Kugyjev) put na Triglavski vrh (vidi str. 93).

10. Put iz Trente preko Komara.

Trenta (Log) - Komar - Za Planjo 5—5½^h.

Put počinje u Logu na d. obali potoka Za dnjice pod GOST. «Zlatorog». Isprva se položito uspinje ¼^h d. obalom potoka, (Zadnjica se divlje ruši preko ogromnoga stenja), a zatim, pošto su s l. i d. u lepim slapovima došumila u njegov još dva potoka, stižemo do raspuća: na l. šumom vodi put na Križke

pođe i na Razor, naš put pak kreće na d. preko mostića do prostrane, sa svojim mnogim stanovima i senicima pokraj njiva zanimljive, u divljem romantičnom gorskom amfiteatru položene planine *Zadnjica*, 837 m. Dalje zakrećemo uz kameniti zid jz. smerom kroz bukovu šumicu, dok ne zagledamo nedaleko od potoka na l. kamen na raspuću s napisima «Luknja» i «Triglav» (1^h od Loga). Ovdje se dele oba puta na Luknju, 1758 m: jedan (varijanta «Po planji») vodi l. gore rubom seče i preko planine *Zajavor*, te dalje «Po planji» nad Koritom pod Pihavcem; drugi pak (naša varijanta «Čez rušo») skreće na d. Toga se puta u početku drže svi trentski putevi na Triglav.

Odlučivši se za put «Čez rušo», pregazimo široko korito potoka, te stižemo preko bujne tratine na prud *Pod Komarjem* i do tamošnjega kamena na raspuću. Sa toga raspuća vodi l. napred put preko Ruše na Luknju, mi pak krenemo na d. (smer: rdavi žleb sa slapom!) prudom i potokom, te se uz l. obalu potoka (u rano leto sneg!) u ključevima uspnemo smerom gore, upravo u stenje do markirane točke 1000 m. Odavde pak zakrenemo u visini šumnoga slapa d. i među klekom po strmim pećinama uzbrdo do litice na vrhu. Hvatajući se klinaca i žice spustimo se uz nju d. preko, u grdno korito (½^h od raspuća na prudu pod Komarom). Tesnim se koritom 10 min. penjemo uzbrdo, dohvaćamo malu stenu Kamen, sličnu Pragu nad Vratima, i krenemo d. po strmoj gredi (napeta žica) iz korita na strmi greben stene. Po njem se nekoliko časova dižemo strmo uvis (klinovi), a zatim se usporedno s

pređašnjom gredom vraćamo opet u korito. Njega prestupimo na strmu d. stranu, zakrenemo kroz vratašca u ogradi strmo uzbrdo, te se susednim (drugim) koritom spustimo u guštik, gde je put dosta ugodan. S vrha ruba dodemo u još jedno korito, nekoliko se časa njim uspinjemo, a zatim zakrenemo iz njega l. uz žicu, preko uzbrdo na klečak. Nad klečakom udarimo preko ravne police smerom k steni, zaokružimo uz nju l. gore u pustu uvalu, te se uz njeni d. rub uspnemo prostranim travnjakom (smer: prema fantastičnom, oštro izrezanom grebenu stene). Zatim ugledamo stenu s napisom «Voda» (do vode ide izgrađena staza). Nad zelenicom na maloj ravnici «*Pod steno*» (1800 m, većim delom zasuata ravnina melom i snegom; krasan pogled na Pihavec, Razor, Jalovec, Mangart, Vršič, Trentu i dr.) 1½^h od donjega korita na l. strani, tik uz rub stene, pokraj mela (samo ½^h), združuje se s našim putem gore, zatim stenjem d. uz pećinu na veliko, isprva položito snežište i njim gore, posred kotline nešto na d. Na kraju je kotline pod rastrganom glavivom, 1927 m, na melu (u rano leto sneg!) raspuće: put se preko Skoka tu tesno uspinje uz d. stranu kotline na njen vrh prema sedlu Doliču (v. str. 91), a naš put preko Komara kreće l. preko mela prema kamenitoj uvali tik pod spomenutom glavicom, 1927 m, (gde stoji tabla SPD s napisom «Triglav 2½^h»). Pod uvalom okrenemo strmo gore na l. i uz stenje do maloga doca sa snežištem. Otuda stupamo (izuzevši male zavoje) neprestano sz. smerom preko

pustih pada s mnogim raspuklinama (ovde onde (snežišta) do pločevine **Za Planjo** (1—1¼^h). Odatve prekrasan vidik na sve strane, osim na sz., gde ga zakriva z. masiv Triglava s jasno vidljivim Aljaževim stupom.

Ocena: Teško je reći, da li je zanimljiviji Tominškov put ili put preko Komara. Nesumnjivo je ovaj drugi od svih triglavskih puteva najteži, otkako su god. 1912. znatno popravili Tominškov put. «Opasan» je put preko Komara zapravo samo u početku, u svom donjem položaju, uz korita i uz karakteristične grede (balkone). Put je do ravnice Pod Steno dobro izgrađen i izvršno osiguran, dakle za uvežbanoga turista bez teškoća, a vrtoglavi ga planinarima, razume se, nikako ne svetujemo. Put je ispod Stena po vrhu do raspuća na pločevini Za Planjo doduše slabo izgrađen, no veoma položit i nagusto markiran.

Za Planjo - vrh Triglava (Kugyjev put) 1½^h (v. str. 93).

11. Put iz Trente preko Skoka.

Putem preko Skoka zapravo nazivlju vezu između puta «Čez rušo» na Luknju i **Doliča**, 2151 m, dotično između Kugyjevoga i Komarskoga puta. Iz Trente dolaziš tim putem na vrh Triglava ovim smerovima:

1.) **Trenta - Skok - Pod steno** i odavde Komarskim putem do pločevine **Za Planjo** (v. str. 87), ili

2.) preko sedla **Doliča** smerom *a*) **Treta - Skok - Pod Steno-Dolič** i odavde kraj **Aleksandrove koč**

(6—7^h), ili pak smerom *b*) **Trenta-Skok-Pod Steno-Dolič** i odavde Kugyjevom vezom¹ na **Za Planjo**.

Najprikladniji je od svih ovde navedenih puteva onaj pod 1.), jer je najkraći i vidikom najzanimljiviji. Put označen pod 2. *a*) neka odabere, tko dolazi od Sedam triglavskih jezera (v. str. 69).

Trenta - Skok - 1. Pod Steno 3½—4^h ili **2. Dolič** 4—5^h.

Iz Trente krenemo putem, što vodi preko Komara (v. str. 85), dok na prudu pod Komarom (v. str. 86) ne stignemo do kamena na raspuću. Tamo u smeru strelice pod napisom «Čez rušo» zakrenemo putem, što vodi prema Luknji na l. Da se ugnemo gadnom usponu preko mela (za silazak ugodan put), zakrenemo guštikom na l. (niti minutu iznad spomenutog kamena na raspuću!), te tako opet dolazimo na svoj dosadanji put. S mela se popremo l. gore, uz strmo, kamenito rebro «Z a r u š o» (tu i tamo strma melišta), obrašteno bukvama i klekom, što zakrivaju strminu nad dubokim k o r i t o m podno Pihavca. — Za ¾—1^h (od kamena na raspuću pod Komarom, ili za 2^h od Loga), dolazimo do veoma izrovanoga belog žleba (d. ispod korita pod Skokom), kojega prestopimo, a za kakovih 15 do 20 koračaja od našega dosadanjega puta (što smeru posve nad Koritom pod Pihavcem prema Luknji), krenemo d. gore, isprva slabo, kasnije bolje izgrađenom, markiranom

¹ Razlike radi zovemo put sa Skoka na «Za Planjo» Kugyjev. «put», a put, što vodi usporedno s putem preko Komara s Doliča na «Za Planjo» Kugyjevom «vezom».

stazom prema hridinama. Odmah se nato uspinje put strmo nad koritom pod Skokom gore (klinovi, žica), te nas dovede u kut. Iz kuta zakrenemo d. na drugu stranu korita, pa se njegovim krajem uspnemo l. gore uz strmi, zarašteni rub na malu tratinu, gde stoji napuštena pastirska koliba ($\frac{1}{2}$ h od tamo, gde smo ostavili put prema Luknji). Otuda u ključevima stignemo do ruba skale, vrh koje raste dvo-
deblji ariš. Ovde se odvaja (na prostranoj zelenici uz raspuće, krasan pogled na Zadnjicu i Trentu, Vršič, Jalovec, Mangrt, Pihavec i dr.) na l. dobro izrađen Kugyjev put, a malo prema jz. slabo izrađen kozji put preko Skoka.

1.) Preko dva mala mela zakrenemo d., te se uspnemo uz malu, no strmu stenu (3 klina) na rub k ogradi, što brani, da kamenje ne pada na to opasno mesto. Odavde zaokružimo po travom obrasloj gredi gotovo vodoravno uz strmo rebro (kleka zakriva propast!) l. u malu uvalu, iz koje se za nekoliko min. popnemo na travom obrasli rub. Odavde ugledamo pod sobom Komarski put, kako seče zelenicu «Pod steno»! Od ruba krenemo u jz. smeru još jednim rubom, a zatim se niz isprane hridine spustimo preko nekoliko širokih melišta do velikoga kamenitog nadstroplja. Odavde silazimo d. niz melišta, tik uz rub skale, gde stižemo na put preko Komara «Pod steno» ($\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ h od tamo, gde su se odvojili Kugyjev put i put preko Skoka).

2.) Stupajući $\frac{1}{2}$ h Komarskim putem (v. str. 87), naš se dakle skupni put deli: l. obilazi glavicu (1927 m) Komarski put, a put se preko Skoka, što

ga mi sledimo, u svom predašnjem smeru uspne strmim snežištem i iz kotline tesno uz njenu d. stranu na njezin vrh. Tada krenemo preko zasneženih korita l. prema z. i za 10—15 min. stignemo na sedlo D o l i č, 2151 m, pod Šmarjetnom glavom, 2368 m.

Sedlo je **Dolič** znamenito raskršće puteva, što vode:

1.) prema s. (uzbrdo) uz l. obronak Šmarjetne glave preko Šmarjetnoga sedla na «Za Planjo» l do $1\frac{1}{2}$ h (prugu Dolič-Za Planjo zovemo Kugyjevom vezom, v. napomenu na str. 92);

2.) prema i. (uzbrdo) k Aleksandrovoj kočii $1\frac{1}{2}$ h i k Triglavskom domu na Kredarici $\frac{3}{4}$ h dalje;

3.) prema j. (nizbrdo) Veljskom dolinom na Velo polje k Vodnikovoj kočii 1 h;

4.) prema j. nizbrdo preko Hribarica u Dolinu sedam triglavskih jezera ka Koči kod triglavskih jezera 3 h i

5.) prema sz. preko Komara ili preko Skoka u Trentu $2\frac{1}{2}$ do 3 h, otkuda smo i sami upravo došli.

2. a) **Dolič - Aleksandrova kočii ($1\frac{1}{2}$ h) - Triglavski dom ($\frac{3}{4}$ h).**

Od Doliča se put polagano uspinje uz d. stranu Šmarjetne glave i zakreće položito l. gore, otkuda se spušta dolje na peskovite ravnice («peske»). Zatim se opet uspne na d. širokim melom pod j. triglavskim hrptom. Tuda, uz z. stranu hrpta l. od našega puta, kreće pokrajni put preko mela gore na «Za Planjo», a naš se put uspinje dalje predašnjim smerom uz strmo stenje (žica, klinovi). Zakreće s onu stranu ruba na l. i zatim se u nekoliko ključeva položito uspne na pločevinu tik pod triglavskim vrhovima, gde stoji **Aleksandrova kočii**. Od

kuće krenemo prema s., zaokružimo j. hrptom Maloga Triglava, te stižemo s. smerom preko više strmih, obično posve zaleđenih snežišta¹ na Kredaričino sedlo tik pod Triglavskim domom.

2. b) Dolič - Kugyjeva veza - Za Planjo 1½ h.

Taj je put uzbrdica odviše dugočasana, da bi ga mogli preporučati za uspon, ali je najkraći spoj triglavskoga vrha s. dolinom Sedam triglavskih jezera. Tko je dakle odlučio ići iz Trente preko Skoka direktno na vrh Triglava, neka se od zajedničkoga puta, kojim Podsteno vode put preko Komara i put preko Skoka (v. str. 87), pa do pločevine Za Planjo, drži kraćega i zgodnijega Komarskog puta, s. kojega se otvara neuporedivo lepši razgled.

Ocena. Put je preko Skoka odande, gde se od njega odvaja Kugyjeva veza, pa sve do Komara, običajni pastirski ili kozji put, manjkavo markiran, slabo ili nikako izgrađen, te usled toga na dva mesta nešto opasan. Kako je uz to duži i manje zanimljiv nego Kugyjeva veza, ili Put preko Komara, to ga od svih trentskih puteva na Triglav najmanje preporučamo.

12. Kugyjeva veza iz Trente.

1. Trenta - Za Planjo 4½—5 h.

Kako moraš ići do navrh tratine, gde se na d. odvaja neizrađeni put preko Skoka (2½ h iz Trente),

¹ Tim se strmim snežinama najlakše ugnemo tako, da zakrenemo stazom d. dolje od kotline, gde dodemo na put, što vodi sa Konjske planine k Triglavskome domu na Kredarič (v. str. 64).

to v. str. 89. Kugyjeva veza kreće na tom raspuću uz stenje l. prema sz. položito gore. Preko dva se mela popne na rub, zatim se digne upravo pod kamenu glavicu, otkuda počnemo vrlo položito traverzirati strmim obronkom nad Skokom. Za ¼ h dospemo na travom obrasli mali rub, s. kojega se popnemo kako-vih 10 do 15 m pravo gore, da l. u predašnjem smeru traverziramo melovito pobočje. Došavši do ruba stene, koja zaslanja grdno korito, krećemo po melu upravo do stene, gde je još možda učvršćena tablica «Alpenvereinsweg». Ovdje krećemo na l. u stenje (klinovi, žice), te se uspnemo na lepu travom obraslu policu pod Zelenicom, 2557 m, što se rasprostrela nad dubokom provalijom, koja se ruši u dolinu Vrata (divan pogled u Vrata i na čitav sz.!). Nešto više skrenemo za kakvih 10 min. s. police na d., gde nam se sa strmoga ruba opet otvara pogled u Vrata. Nekoliko pak časova zatim zakrenemo l. oko Zelenice i dodemo na malu ravan, otkuda nam se iznad velikoga snežišta pokaže Triglav u svom svojem veličanstvu. S. te ravni dolazimo preko velikih ploča prostranim snežištem polagano idući na d. prema j. na vrh pločevine Za Planjo.

Za Planjo je znamenito raskršće. Tko hoće odavde na triglavski vrh, neka se u stenu popne levim novim, a ne d. starim pristupom, prema Bovškoj škrbini, odakle se l. po grebenu uspe na vrh.

Ocena. Kugyjeva veza iz Trente do Za Planjo krivo razvikan kao naporan i vrlo opasan put. U zbilji je pak veoma ugodan, najlakši i k. tomu najkraći trentski put na Triglav, lagodniji nego putevi preko Komara i Skoka, ili

čak i Tominškov put. Vrlo je zgodan i za silazak u Trentu bilo sa samoga vrha, bila so pločevine Za Planjo. Uopće ga ubrajamo među najzanimljivije triglavske puteve.

II. Za Planjo - Triglavski vrh $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ h (v. dole).

VI. Na Triglavski vrh!

Čvrste ruke,
Dobre noge,
Čista glava —
Dospo' vrh Triglava!
(Kadilnik.)

Kako se iz dosadanih opisa vidi, svih se 12 triglavskih pristupa sastaje tik pod vrhovima Triglava, na ovim 3 točkama:

- 1.) kod *Triglavskoga doma* na Kredarici (na i. strani Maloga Triglava);
- 2.) kod *Aleksandrove kočice* (na j. strani triglavskih vrhova) i
- 3.) na *Za Planjo* (na z. strani Velikoga Triglava).

Od tih točaka vode dalje na triglavski vrh tri¹ puta. Najkraći je i najsigurniji $\frac{3}{4}$ —1 h dugi put od Kredarice grebenom Maloga Triglava (gde se uza nj sastavlja put, što vodi od Aleksandrove kočice kroz Vratica); zatim preko Sedla² među Malim i

¹ Pređašnjim se (četvrtim), starim pristupom, sa snežišta pod vrhom (Zeleni sneg) ravno na razvršje među Malim i Velikom Triglavom gotovo nitko više ne uspinje.

² Nekada ozloglašeni i opasni Sedlom vodi sada izgrađena, široka, posve sigurna staza. Kraj nje ugledamo mramornu ploču s napisom: «In piam memoriam Marci Pernhart, qui primus Triglavī panorama depinxit, * 6/7 1824 — † 30/3 1871.» («Na časni spomen Marka

Velikom Triglavom, konačno grebenom¹ Velikoga Triglava do Aljaževoga stupa² na vrhu. Tomu putu

R. Badiura: Aljažev stolp na vrhu Triglava.

Pernharta, koji je prvi naslikao panoramu s Triglava, rođ. 6/7 1824, umro 30/3 1871.) Pernhart je bio koroški Slovenac i znameniti slikar gorskih krajina.

¹ Uz put zapazimo u skalu uzidanu spomen-ploču od crvenoga mramora s ovim napisom: «V spomin *Valentinu Vodniku*, ki je bil na Triglavu 20. avgusta 1795. — Sklad na skladu se dviguje — Golih vrhov kamen zid, — Večni mojster ukazuje: — Prid' zidar se lès učit! — Ob stoletnici postavila Aljaž in Matjan.»

² Oko Aljaževa stupa (v. str. 117) na vrhu, ima prostora za 70 do 100 ljudi.

suprotni Kugyjev put, što vodi sa z. preko Bovške škrbine (nad kojom se spaja l. staza od Aleksandrove kočice), dug je $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ h. Približno su tako dugi i spomenuti putevi od Aleksandrove kočice. — Sve su tri staze veoma zanimljivo izvedene i izvršno osigurane sa stotinama gvozdrenih klinaca i sa čvrstim žicama, napetim uz brižno izradene stepenice, uklesane u živac-kamen.

Da li su ti konačni putevi veoma opasni? O tomu možeš čuti različita mnjenja: oni, koji još uopće nisu bili na višoj gori nego je Triglav, rado se hvale i ponose grozotama i teškoćama, što su ih tobože na turi svladali, a gorama vični planinari ne pojme, zbog čega je Triglav tako strašno ozloglašen. Tako svak po svojem sudi i raspreda, a svi se vesele Triglavu, sve ga rado poseća i «stara planinska grča» i mladi početnik, i muško i žensko, staro i mlado. Dapače i deca, još ni ne dorasla školi, rado ga i često posećuju bez opasnosti, samo ako su brižno nadzirana. Jedno je stalno: nikad se nije proćulo, da bi se itko izmedu tih, koje su se već popele na njegov veličanstveni vrh, unesrećio putem do samoga vrha. Dakako, s tim nije kazano i to, da je pristupan svakomu i u svako doba, i onda kad ga pokriva sneg, ili kad oko njega buči nevreme i fijuće vihor. — Tko ne može da gleda u dubinu pravilija i tko nije opremljen, kako dolikuje pravom planinaru, koga svaki čas napadaju slabosti, taj neka se nikako ne laća uspona na sam vrh, najmanje pak sam. Neka se dakle zadovolji s vidikom s Triglavskoga doma ili Aleksandrove kočice, ili neka najmi vodiča, koji će ga sigurno i bez truda dovesti na vrh.

VII. Vidik s Triglava.

Triglav nije glasovit samo poradi svojih mnogih gorskih lepota i izvršno opskrbljenih kuća, nego godinu za godinom vabi u svoje kraljevstvo iz bližih i daljih krajeva na tisuće turista u prvome redu svojim izvanrednim vidikom, što se otvara s vrha. Vidik

B. Brinšek: Pogled ispred Triglavskog doma prema severu. Iza maglenog mora dižu se otoci: Kepa i Golica u Karavankama.

je s vrha Triglava bajoslovno, neopisivo lep, tako da onaj, koji još nije imao sreće, da mu se divi vlastitim očima, nikako ne može ni predstaviti si svu lepotu. Za jasnih zimskih, jesenskih, ili za čistih letnjih dana, osobito posle kiše ili oluje, kad je zrak pročišćen, prostim okom možeš pregledati p r e k o

150 km daljine. Napose je veličanstven pogled na j., na sinji Jadran, među istarskom i talijanskom obalom. Bez durbina lako vidiš Tršćanski zaliv, bleštavo ušće Soče u more, Grado, Oglej, Lagunske otoke, belu Veneciju, prostranu Furlaniju, otrgnuto naše Primorje, Lombardsku nizinu, isprepletenu srebrenim, svetlim trakovima gornjoitalskih reka, Tagliamento, Livenza, Piave, Brenta. — Preko Trente, doline Soče i Kaninske skupine leti ti pogled daleko prema z., gde se dižu Venecijske Alpe, Južnotirolski Dolomiti (Marmolata, Antelao, Dreizinnen, Mt. Cristallo), skupina Sella i mnoštvo šiljatih litica i raznolikih vrhunaca Tirola; dapače se na granici z. obzora može videti i najviši vrh tirolskih Alpa, Ortler. Prema s. otvara se pogled na zeleni lanac Karavanaka, na Podravlje i za njim na mnogobrojne snežnike i ledenjake Velikih i Malih Tura (Dreiherrnspitze, Gr.-Venediger, Groß-Glockner, Sonnblick, Ankogel, Hochalmspitz, itd.), te na Dachstein. Na i. ugledaš veselo, bleštavo Blejsko jezero, Savsku dolinu s belom Ljubljanom, Dolenjske bregove i oštre vrhove Kamničkih (Savinjskih) Alpa. A s onu stranu njih razabireš, kako se poslednji obronci Istočnih Alpa, toga večno krasnoga spomenika prirode, najposle gube u maglovitim nizinama Prekomurja i Baranje.

13. Put mimo Sedam triglavskih jezera 9^h.

Na povratku s Triglava vole planinari ići sad ovim sad onim putem, no od svih puteva najvole silaziti putem mimo Sedam triglavskih jezera (u Bohinj do hotela «Zlatorog» na Bohinjskom jezeru [8—9^h]

nizbrdice), zbog čega ga evo tek sada točnije opisujemo (v. str. 69).

I. Na sedlo D o l i č, gde se sastaju putevi, što vode s vrha Velikoga Triglava u dolinu Sedam triglavskih jezera, možemo doći ovim smerovima:

B. Brinšek: V. i VI. triglavsko jezero („Pri dveh jezerih“).

a) Triglav - Za Planjo (Kugyjeva veza) - Dolič 1½—2^h.

S vrha Triglava krenemo u jz. smeru po Kugyjevom putu (v. str. 93) triglavskim grebenom dalje (žice, klinovi). Nešto se pred B o v š k o m š k r b i n o m l. spusti put k Aleksandrovoj koči, a naš put, što je dosele držao na l. zaokruži d. preko Bovške škrbine niz z. stenu triglavskog masiva (žica, klinovi).

Izišavši za $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ h iz stenja, spustimo se niz mel nizbrdo i dodemo na put, što vodi j. smerom l. dalje preko širokih melišta (pod triglavskim grebenom kraj Bovške škrbine) prema Aleksandrovoj koči. Tik pod tim križaju se Za Planjo:

1.) K u g y j e v a v e z a¹ na Dolič i k Sedam triglavskih jezera (l. donji put) i

2.) K o m a r s k i p u t u Trentu (d. gornji put).

Minutu se od toga raspuća d. prema s. kraj kame-
na humka odvajaju:

3.) K u g y j e v p u t, preko Zelenice vodi u Trentu (l. donji put) i

4.) Put, što vodi d. gore i s. pod vrhom Velikoga Triglava (opasno!) Zelenim snegom na Kredaricu, ili prema Staničevoj koči.

Odlučivši se za l., najpre navedenu Kugyjevu ve-
zu, zakrenemo l. obronkom peskovitoga brežuljka dalje, te za 1 h ili još ranije stižemo preko P e s k a nizbrdo jz. smerom na D o l i č.

b) **Veliki - Mali Triglav - Aleksandrova koča - Dolič** 2 $\frac{1}{2}$ h.

Sa vrha Velikog Triglava krenemo preko vrha Maloga Triglava i zatim, nešto iza samoga vrha, na mestu, gde se l. dolje odvaja put na Kredaricu, zakrenemo j. smerom d. hrptom Maloga Triglava strmo dalje. Zatim se pak d. preko V r a t i c a u nekoliko ključeva spustimo do A l e k s a n d r o v e k o č e. Otuda stupamo dalje jz. smerom (vidi str. 94).

¹ V. napomenu na str. 92.

Put na Hribaricu sa Doliča.

c) **Triglavski dom - Aleksandrova koča - Dolič 2^h.**

S Kredaričnoga sedla zakrenemo j. hrptom Maloga Triglava k Aleksandrovoj koči. Poradi više strmih, katkada zaleđenih snežina, nije baš taj put odviše zgodan za nevešte planinare, to manje, ako nemaju cepina ni dereza. Tim se snežinama lako ugneš, ako se od Triglavskoga doma za približno $\frac{1}{4}$ ^h spustiš bohinjskim putem nizbrdo, s kojega se onda na malom sedlašcu pred kotlinom pod Malim Triglavom (v. str. 64) popneš posve sigurnom stazom d. gore k Aleksandrovoj koči, odakle ideš kao pod b).

II. **Dolič - dolina Sedam triglavskih jezera (koča SPD) - Komarča - «Zlatorog»** na Bohinjskom jezeru 6—7^h.

S doliča krenemo prema j., te predemo tik stinja na d. preko maloga snežišta na put, što se u polukrugu položito uspinje preko širokoga mela, i dodemo oko d. stupa nad kotlinom pod Hribaricama u kotlinu. Nasred te kotline krene put I., te se uz strmi mel i snežine pod Skednjevcem uspne na sedlo Hribarica 2358 m, $\frac{3}{4}$ ^h od Doliča. (Uz put pod sedlom voda!) Povrh Hribarice krenemo z. smerom na d. (ne na l.!) preko više snežišta pod obronke Kanjavca. Tik pod njegovim vrhom zakrenemo (gde kaže orientaciona tabla na Kanjavec, 1^h) niz dolac uz velike rastrgane i raskomadane pećine, otkuda nam se otvara sve lepši pogled u dolinu Sedam triglavskih jezera. Za $\frac{3}{4}$ ^h sa sedla zagledamo s mela (gde se nedaleko od našega puta na d. odvaja markirana staza ka krasnim prvim [II. i I.] triglavskim

jezerima),¹ III. triglavsko jezero,² 1987 m, 1^h od Hribarice. (Šteta bi bila proći mimo III. triglavskoga jezera, a da ne pogledaš I. i II., što leže 15 min. dale-

IV. triglavsko „Veliko jezero“ ili „Ledvica“.

ko. Mimo nje vodi stari, položiti put preko «Dola» u Trentu 3^h). — Kod III. triglavskog jezera, gde stupimo iz kamenite pustare u krasnu dolinu Sedam triglavskih jezera (ili «Za jezerom»), smer se, dosada samo neznatno skrenutoga puta,

¹ I. Triglavsko jezero ili «Jezero pod Vršacom», 2002 m na kartama neurisano.

II. Triglavsko jezero ili «Rjava mlaka, 1993 m, ili «Jezero pod Kanjavecem».

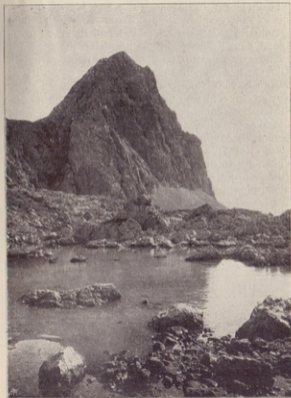
² III. Triglavsko jezero ili «Zeleno jezero», 1987 m, ili «Jezero pod Hribarico».

okrene na l. prema j. Kao na svim drugim podima, tako je i ovdje teren veoma kamenit i raspucan, pun glatkih, žlebastih izderanih ploča. No doskora prestaje pustara, pokaže se bujna vegetacija (pečnice, murke, sleč itd.), a počnu se pojavljivati i prašume, opevane u «Zlatorogu», što se d. otežu po Komni! Za $\frac{1}{2}$ h od III. jezera stižemo k IV.,¹ 1830 m, što leži pod širokim melištem Velike i Male Tičarice. Jezero pokazuje divne, čudne boje. Uz obalu je crvenkasto i zelenkasto, prema sredini pak prelazi u smaragdnozelenim i modrikastim nijansama u posve crnu boju. — Uz njegov l. breg stižemo za 1 h k jezerskim blizancima, k V. i VI.² jezeru («Pri dveh jezerih»), što se za veće vode sasvim spoje u jedno. Diveći se krasnim bojama, njihovom romantičnom položaju pod strmim hridinama, među ljupkim zelenim travnjacima na l., te arišovom šumom na d. strani, dugo ne možeš, da odlučiš, koje je od njih lepše. — Na maloj pločevini između obaju jezera stisnula se «Koča pri triglavskih jezerih» 1683 in (v. str. 115).

Od te kuće (još dobra 3 h do «Zlatoroga») krenemo uz l. obalu jezera livadama (krasna flora!) neko vreme vodoravno, a zatim dolje pod fantastičnu, belu, modro-ispeganu «Belu skalju». Uz nju zakrenemo u polukrugu l. nizbrdo, te stupajući među hridinama i kroz šumu, za $1\frac{1}{4}$ h stižemo do po-

¹ IV. Triglavsko jezero ili «Veliko jezero», 1830 m (ili «Ledvica»).

² V. i VI. Triglavsko jezero ili «Jezero pod Tičarico», 1677 m.

B. Brinšek: III. triglavsko „Zeleno jezero“

slednjega triglavskoga jezera.³ Uz njegovu l. obalu zakrenemo u šumu, te smo za $\frac{1}{4}$ h na rubu znamenite stene Komarče, iznad duboke provali-je! Odatde nam se otvori neopisivo lep pogled u divnu, gorsku uvalu, na duboko pod nama razastrtu Ukancu nad Bohinjskim jezerom i na srebrni trak mlade Savice, što ispod bučnoga slapa šumi dolje put jezera. Kad smo nekoliko koraka stupali na dosta eksponiranom rubu Komarče, spustimo se l. niz drvene stepenice, a zatim u mnogim, zgodno izvedenim ključevima traverziramo amo i tamo strmu stenu Komarče (gusto drveće sakriva propast!), dok ne dospemo do njezina podnožja. Sad se spustimo do ceste, što vodi k slapu Savice, te krenemo njom l. do hotela «Zlatorog» l^h.

Ocena: Put se s Triglava kraj Sedam triglavskih jezera dođuše dulji, no zanimljiv je poradi svojih premnogih kontrasta, koji nam ostaju u nezaboravnoj uspomeni. Nešto neugodniji su silazi a) i b), te kratak put uz gornji rub Komarče. Zato taj put ne svetujemo vrtoglaviim turistima.

VIII. Zimske ture na Triglav.

Otkada se rasprostro glas o divnoj zimskoj prirodi Alpa, o bleštavim ledenjacima i snežistima, te snegom pokrilitim šumama, i otkako se i u nas počelo javljati sve življe zanimanje za zimski sport, sve više raste broj onih, koji i zimi posećuju naš Triglav! To nije ni čudo! Jer tu se otvara čoveku

³ VII. Triglavsko jezero ili «Črno jezero v Komarčah», 1340 m.

Ivan Tavčar: «Koča pri Triglavskih jezerih».

zaseban svet, prepun snežnih dojmova i nezaboravnih časova!

Najpodesniji zimski prilaz na vrh Triglava, a i najprikladniji, je svakako put dolinom K o t, ili onaj K r m o m (poslednji osobito za smučare!) Prvi je nešto naporniji, no kraći, te ga za uspon na goru, — navlastito za čarobnih mesečevih noći — osobito preporučamo. Ako je sneg zgodan, ne ćeš, mimo Staničevu koču do Kredarice, trebati više vremena nego leti. Od plazova je opasna jaruga pokraj studenaca, $\frac{3}{4}$ b nad Klinom, i veliko melište pod stenama Rjovine! Put dolinom Krma zgodniji je za silaženje, jer nije tako naporan, i zbog veće duljine i položitosti manje strm. S gore podi rano ujutro! Na tom ćeš putu videti male plazove pod stenama Velikoga i Maloga Dražkoga vrha. (Krasna partija za vešte smučare!)

Pristup na vrh Triglava. Kad je sneg dobar, kreni sa Kredarice na d. snežištem ravno prema razvršju pod Velikim Triglavom. Ako je pak sneg sipak, prhli ili uleden, idi na vrh od Aleksandrove kuće. (Cepin, dereze, crne naočali, uže!)

Ne možemo zamisliti lepše ture, nego što je takova zimska tura na Triglav, naravski samo za lepog i povoljnog vremena! U protivnom slučaju teško ćeš naći turu, koja bi bila opasnija i teža od ove. Za pravoga planinara nije zimska tura na Triglav (naravno po lepom vremenu!) nikako prenaporna, ako je samo sneg tvrd i dosta slegnut. No sneg u Alpama nije nipošto uvek ni tvrd, ni slegnut, kako se to obično misli, nego je i prečesto i sipak i prhli. Najzgodniji je mokar i mehak sneg, koji se domala

slegne i tako očvrsti, da te lako nosi bez krpja i dereza. To je obično slučaj u ranu jesen, ili u kasno proleće, dok je sneg sred zime obično prhli i sipak kao brašno, pa se po njemu ne može ni hodati drukčije nego s krpjama ili, što je još bolje, smučima.

B. Brinšek: Pogled na Verner i Konjsku planinu.
(Na povratku sa Triglava 1. I. 1910.)

— Neposredno iza mečave, kad zapadne sneg od dva metra i više, ne može ni najčvršći ni najveštiji planinar dalje bez smuča. No za tri do četiri dana, sneg se obično već toliko slegne, da čovek s krpjama ne propada dublje od koljena. U takovom snegu zahteva svaka zimska tura velik telesni napor, i dobro poznavanje snežnih prilika, jer su za takova vremena plazovi vrlo česti. Već strmina od 35° dostatna je za postanak plazova, a na suhoj travi stva-

raju se oni već i uz naklon od 25°. Snežan vetar zbija suhi sneg toliko, da svakako trebaju dereze. Ako je pak sneg čitav dan izložen suncu, a noću smrzcavici, što biva osobito često u jeseni i u proleće, zamrzne se, te se prekrije debelom korom leda.

Za zimske je ture dakle pre svega potrebno, da planinar dobro poznaje vreme, a osobito snežne prilike! Naročito je važno da znademo razlučivati pojedine vrste snega, čemu treba mnogo vežbe i dugoga iskustva!

Tura je na Triglav dolinom Kot također lagana za dobroga snega, za suhoga pak gotovo neizvediva, dok je silno naporna, kad vetrovi nanesu duboke, glatke namete. Tada treba upotrebljavati krplice, a u višim delovima i dereze. Za takvih dana potrebna je zaista velika ustrajnost i čelične mišice: ništa ne smeš oklevati, ako hoćeš da od jutra do večera stigneš iz Mojstrane na Kredaricu.

Ako nije sneg već u nižim gorskim dolinama i na podnožju gore tvrd, i ako vreme nije studeno, bolje je da planinar, koji nema sa sobom smuču, ni ne sili u goru. Jer gaziti prhljiv, a možda i mekanim, južnim snegom nije niti sigurno, niti prijatno. Na takvom snegu nisu dostatne krplice, osim ako družba nije velika, pa put prti naizmence sad ovaj, sad onaj.

Turisti, koji nisu vešti zimskom planinarenju, neka si u početku izaberu drugo, manje opasno vežbalište, nego što je Triglavsko gorje; a jednako, neka ga se klone i manje vešti smučari, tim više, što je okolina Bohinja i Mojstrane prepuna krasnoga smuškog terena, koji je mnogo lepši i ugodniji od

samoga Triglava (n. pr. Konjščica-Uskovnica, Koprivnik-Goreljek, dotično Pokljuka-Bled, Gorje pri Bledu, Senožeta među Srednjom vasi i Bohinjskom Bistricom, ili pak Dobrava i Rovti pod Črnim prsti.

IX. Planinarske kuće i skloništa SPD na području triglavskoga gorja.

Pogodnosti u turističkim hotelima i kućama SPD. — U vlastitom je interesu svakoga slavenskoga turista, koji putuje našim planinama, da pristupi k SPD; kao član SPD plaća u planinskim kućama polovinu, dotično trećinu pristojbe za prenoćenje, naravno samo uz pravilno izdanu iskaznicu dotične godine. Iste pogodnosti uživaju žene i deca članova, no samo u njihovoj pratnji. Članarina 24 K na godinu, jednokratna upisnina 6 K. — Društveno glasilo «Planinski Vestnik», godišnja pretplata 100 K. — Društveni znakovi kod Osrednjeg odbora. — Članovi HPD i KČT uživaju po kućama iste pogodnosti kao članovi SPD.

Poset planinarskih kuća SPD. — Za pristup u kuću plaća član 2 K, nečlan 6 K. — Promet je u kućama (osobito u Triglavskome domu) najživlji od subote na nedelju. Tko dakle ima vremena pod sedmicom (naročito daci, gosti po letovalištima) neka subotu i nedelju prepuste nedeljnim turistima. U HOT. se i u kućama SPD treba držati kućnoga reda i čistoće. Pre svega pak molimo planinare, da paze na to, kako bi od 10 h navečer vladao u svim kućama apsolutan mir, da može svatko nesmetano uživati potrebni počinak!

Iskaznice, koje ovlaštuju na pogodnosti po kućama SPD, neka svaki član pokaže bez poziva opskrbniku kod pristupa u kuću.

Zimski poset kuća SPD dozvoljen je planinarima samo u pratnji opskrbnika, vodiča ili pouzdanika SPD.

Đaci, koji se iskažu iskaznicom «Jugoslavensko-ga dačkog ferijalnoga saveza», uživaju iste pogodnosti u kućama kao i članovi SPD. Bivše «Dijaške iskaznice» su ukinute.

Cenik, pristojbine za prenoćenje, te za jelo i pilo, izvešen je u svakoj kući na vidljivom mestu, te potvrđen od Osrednjeg odbora SPD.

Pritužbe o neredu, nedostacima u kućama ili eventualno o nepravilnom postupku opskrbnika treba što pre direktno podnesti Osrednjem odboru SPD Ljubljana sa punim naslovom tužitelja.

Opskrbnici (Opskrbnice) SPD. Običaj je, da se na odlasku iz kuće opskrbniku dade mala napojnica.

Spomen-knjiga. Radi statistike i kontrole molimo da se svaki turist upiše u knjigu.

Informacije o putovanju Slovenskim Alpama daje besplatno Osrednji odbor SPD, Ljubljana, Kralja Petra trg št. 2, prizemlje (pisarna SPD, u prostorijama društvenog pročelnika dr. J. Tomiņška), i Tourist Office, Ljubljana, Dunajska cesta št. 18.

Planinarske kuće i domovi.

1.) HOT. «*Sv. Janez*», 523 m, pokraj Bohinjskog jezera (I. r. Luksushotel). Divan položaj na ji. uglu

Bohinjskog jezera. Nasuprot HOT. s one strane mosta, pod kojim otiče iz jezera Savica, stoji stara crkvice sv. Janeza, slikovit motiv poznat iz razglednica. Lep pogled na stene Pršivca 1761 m nad s. obalom jezera i triglavskog gorja sa bohinjskim planinama. HOT. sa dependansom, 40 st, 70 p, *P, B, T* (u sezoni), *E, W*, restaurant, saloni, lovačka soba, verande, kafana, terasa, park, crnogorica, tenis; kupaonica u jezeru (40 kabina), alpski lov, ribolov (pastrve), čamci, autobus, autogaraža, remiza.

Celogodišnja opskrba.

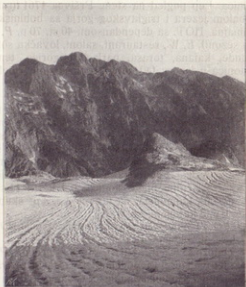
2.) *Aljažev dom*, 1010 m. Turistički HOT. (I. reda). Planinarsko letovalište na svršetku čarobne, gorske doline «*Vrata*» podno Severne triglavske stene, okruženo samim gorskim velikanima, kao što su: Triglav, Stenar, Dolkova glava, Škrlatica, Cmir, Begunjski vrh. — Jednokatni, moderno opremljeni HOT.: u prizemlju blagovaonica, u I. katu: 11 s (s po 1 do 3 p), kupaonica, na tavanu 1 s, 4 p; skupno ležište 6 p, 2 kabineta 2 p.

Opskrba (kao u svim dobrim i većim mestnim HOT.) od Duhova do oktobra. Brojan poset.

3.) *Zlatorog*, 525 m. Turist. HOT. (I. reda). Planinsko letovalište u divnoj Ukanci, na gornjem kraju romantičnoga Bohinjskoga jezera, samo 1^h od izvora Save - slapa Savice. — HOT.: u prizemlju veranda, blagovaonica, *W*, kupaonica; I. kat: 12 s po 1 do 3 p; na tavanu 8 s po 2 do 3 p. Depandanca s verandom, 6 s s 6 p; na tavanu dva skupna ležišta s 8 p. Ledenica, autogaraža, pristanište, čamci. Kupelji: vruće, jezerske, sunčano-zračne.

Opskrba čitave godine. Brojan poset.

4.) **Triglavski dom**, 2555 m. Turist. HOT. (II. reda). Samo 45 min. pod vrhom Velikoga Triglava

R. Bašura: Zeleni sneg pod Kredaricom. U pozadini Škratica iznad doline „Vrata“.

— tik nad sedlom među Malim Triglavom i Kredaricom, nad krasnim velikim triglavskim ledenjakom «Zelenim snegom». Veličanstven vidik

— izuzevši jz., gde se uzdiže triglavski vrh! — Vrlo važno raskršće svih s., j. i i. puteva. Meteorološkijska postaja. Kraj hotela kapelica. Tamna soba za fotografe! Moderno uređena planinarska kuća. U prizemlju: blagovaonica, zimska soba, skupno ležište za muškarce 12 p. U I. katu: skupno ležište za dame, 8 p i 9 s po 1 do 2 p; na tavanu: 1 s, 3 p i skupno rezervno ležište, te prostor za vodiče.

Opskrba od 29. juna do 15. septembra (za povoljnih sezona još i dulje!). Uvek sveža, topla i hladna mesnata jela i dr., te svakovrsna pića. Brojan poset.

5.) **Aleksandrova koča**, 2408 m. Turist. HOT. (II. reda) na j. (prisojnoj) pločevini tik pod vrhovima Triglava (na vrh samo još $1\frac{1}{4}$ h!), nad planinom Velo polje s prekrasnom florom! Sjajan vidik na jug! Sunčalište. Jednokatna, moderno uređena zidanica, 9 s po 1 do 2 p, zajedno 22 p i 2 skupna ležišta.

Opskrba kao kod 3.).

6.) **Staničeva koča**, 2332 m. Planin. kuća (II. reda), 1 h pod Triglavskim domom, na krasnoj visoravni među zanimljivim triglavskim ledenjakom i kotlinom «Peklo», te vrhovima Cmirom, Rjovinom i Kredaricom. Sjajan pogled na Triglav i Zeleni sneg. — Velika jednokatna zidanica. 9 s, 12 p, skupna ležišta s 20 p. — Najugodnija stanica za dulji boravak i specijalna dačka postojanka u triglavskom gorju.

Opskrba od 29. juna do 15. septembra.

7.) **Koča pri triglavskih jezerih**, 1683 m. Planin. kuća (II. reda). Slikoviti položaj «Pri dveh

jezerih» u prekrasnoj dolini Sedam triglavskih jezera. 10 s, 24 p, skupno ležište s 6 p. — Alpska flora.

Opskrba kao pod 5.).

8.) **Vodnikova koča**, 1805 m. Planin. kuća (III. reda), tik nad idiličnom planinom «Velo polje», što je naokolo okružuju slikoviti: Mišelj vrh, Šmarjetna glava, Triglav, Vernar, Tolstec i dr. Pokraj kuće izvrstan studenac; do pastirskih stanova 10 min. Bujna alpska flora! Slikovito položena, ugledna kućica (prizemlje: blagovaonica, tavan: zajednička spavaonica s p).

Opskrba kao pod 5.

9.) **Erjavčeva koča**, 1523 m. Planinarska kuća (III. reda), 15 min. pod sedlom Vršič, nad romantičnom dolinom Pišence kod Kranjske gore. 8 s, 24 p i skupno ležište! — Prekrasan pogled na vrletni gorski amfiteatar pod Škrlaticom.

10.) **Dom na Vršiču**¹, 1630 m, povrh sedla među Mojstrovkom i Prisojnikom, na prekrasnoj alpskoj cesti iz Kranjske gore u Trentu.

Zatočišta za nuždu.

Staničevo zavetište, 2808 m (nazvano po slovenskom planinaru i naučenjaku Valentinu Staniču) nalazi se na j. strani pod samim vrhom Velikoga Triglava. To je u živac-kamen udubena prostorija, (kaverna), 2·20 m duga, 2·20 m široka te 2 m visoka, u kojoj može stati 8 do 16 osoba. Strelica uz put pokazuje do nje.

¹ O sudbini ove kuće odlučće skora budućnost, našto će izaći posebni dopunjak k vodiču.

Aljažev stolp na vrhu Triglava. (Dar «triglavskoga župnika» Jakoba Aljaža, Dovje). To je iz željeznih ploča sastavljen tornjič, 1·90 m visok, te stoji upravo nad triangulacionim kamenom (2863·4 m). U nj stane 3 do 5 osoba. Unutra reprodukcija Pernhartove panorame, Spomen-knjiga SPD i štampilja. Poučni napisi o vidiku u raznim jezicima.

Lovačke kuće.

Lovačka kuća «*Pri Mrzlem studencu*». Ukusno sagrađena kuća sa krasnim razgledom na Triglav i Kredaricu, Mišelj vrh, Tolstec, Vernar, Mali i Veliki Dražki vrh, Vrševnik, Rjovinu itd. (S dalekozorom vidi se i Triglavski dom!) Kraj ove kuće nalazi se i kuća lugareva. Turistima stoje na raspolaganje 2 s, 5 p.

Jednako mogu planinari, da prenoće u lovskim kućama na Rudnom polju i u Kranjskoj dolini. Dozvoļu za prenoćenje u ovim kućama treba podići kod «kr. gozdnog oskrbnništva» na Bledu. Provijant treba ili pre naručiti, ili sobom ponesti.

Veze Mrzli studenec - Rudno polje 5·50 km, Mrzli studenec-Bled 13·30 km, Mrzli studenec-Koprivnik 1 h, Mrzli studenec - Gorjuše 1 h, Mrzli studenec - Pokljuška luknja $\frac{5}{4}$ h.

X. Imenik vodiča.

Od oblasti potvrđeni vodiči SPD.

Bégunje: Anton Zupan, posednik i lovac (vodič).

Bled: Valentin Plemeelj, d.p. «Bavants», br. 70 (vodič); Valentin Pavlič, na Gradu (vodič); Anton Papper, Mlino (vodič).

Bohinjska Bistrica: Valentin Rozman, d.p. «Lužan», posednik, br. 49; Jože Ravnik, d.p. «Koder», krojač, br. 91 (vodič); Lovrenc Logar, d.p. «Ozebek», posednik, br. 11 (vodič).

Bovec: Ivan, Jože i Andrej Mrakič.

Češnjica (Bohinj): Anton Čuden, posednikov sin, br. 64 (aspirant); Valentin Čuden, posednikov sin, br. 86 (aspirant).

Guštanj: Rok Slanič, staklar, elektrotehnik, br. 28 (vodič — samo nedeljama i praznicima).

Kamniška Bistrica: Valentin Uršič u Koncu (aspirant); Franc Erjavšek u Koncu (aspirant).

Kokra, Zgornja: Franc Kremšar, veleposednik, br. 31 (vodič).

Kranjska gora: Jože Košir, Log kod Kranjske gore (vodič).

Luče: Franc Dežman, d.p. «Suhec», br. 40 (vodič); Ignac Rosc, d.p. «Grmelj», br. 23 (vodič); Franc Ložekar, stolar (vodič).

Mojstrana: Ivan Košir (star.), posednik, br. 12 (vodič); Ivan Košir (ml.), posednikov sin, br. 12 (vodič); Janez Hlébanja (vodič); Anton Hlébanja (vodič); Gregor Lah (vodič); Feliks Zima (vodič); Janez Polda (vodič).

Rateče: Janez Kuri, posednik, br. 37 (vodič); Janez Cuznar, posednikov sin, br. 13 (aspirant); Andrej Toš, br. 112.

Solčava: Martin Ošep (vodič); Ivan Prodnik (aspirant).

Srednja vas (Bohinj): Franc Svetek, br. 40 (vodič); Jožef Hkavec, d.p. «Bernik», br. 21 (vodič); Matevž Škantar (vodič).

Stara Fužina (Bohinj): Andrej Boltar, d.p. «Neščnik», br. 52 (vodič); Janez Ceklin, d.p. «Šmenc», br. 78 (vodič); Jože Stros, d.p. «Černe», br. 84 (vodič); Anton Odar, br. 87 (vodič).

Stranje, Spodnje: Alojzij Gradišek, d.p. «Matevž», br. 6 (vodič).

Studor (Bohinj): Franc Pekovec, br. 15 (vodič).

Trenta: Anton Tožbar, d.p. «Špik», posednik kod crkve; Jože Komac, d.p. «Paver», kraj crkve.

.....
Arenca

Kazalo.

Strana	Strana
Aleksandrova koča (2104 m)	Peričnik 27
Aljažev dom 113	Pod steno 87
Aljažev stoip 117	Poključka luknja 78
Bled (501 m) 70	Prag (1580 m) 29
Bohinjska Bistrica (512 m) 51	Rateče (870 m) 47
Bohinjsko jezero (523 m) 54	Rudno polje (1340 m) 79
Bovec (Goriško) 82	Savica, slap 57
Dol 103	Severna triglavska stena 35
Dolč, sedlo (2151 m) 91	Soča, slap (izvor) (990 m) 82
Dolina sedmerih triglavskih jezer 102	Srednja vas (620 m) 58
Dom na Vršiču 116	Staničeva koča 115
Dovje 24	Staničevo zavetišče 116
Erjavčeva koča (1523 m) 116	Stara fužina (546 m) 65
Hribarica, sedlo (2357 m) 102	Sv. Duh (527 m) 527
Izvor Save (Nadiža) 47	Sv. Janez ob Bohinjskem jezeru (527 m) 64, 112
Izvor Save (Savica) 57	Sv. Lucija na Soči 83
Izvor Soče 82	Tominškov put 32
Javornik, planina (1287 m) 79	Tolstec, planina 60
Jurjevčeva vrtača 67	Trenta 84
Klin v Kotu 37	Triglav Mali (2725 m) 94
Koča pri triglavskih jezerih (1683 m) 115	Triglav Veliki (28634 m) 9
Komarča 106	Triglavski dom (2515 m) 114
Konjska planina, sedlo (2020 m) 63	Ukanca (Hot. „Zlatorog“) 55
Konjščica, planina (1438 m) 61	Uskovnica, planina 60
Koč, dolina 36	Vejska dolina 91
Kranjska dolina 79	Velo polje, planina (1693 m) 63
Kranjska gora (810 m) 46	Vintgar 76
Krma, dolina 41	Vodnikova koča (1806 m) 116
Krma, planina (gornja) 44	Voje, dolina 65
Krnica kod Bleda 78	Vrata 25
Log (Trenta) (622 m) 84	Vršič, sedlo (1611 m) 82
Luknja, prelaz (1758 m) 30	Zadnjica 86
Martuljek 47	Za Planjo (2500 m) 85, 100
Mojstrana (641 m) 24	„Zlatorog“ (Bohinjsko jezero) 55, 113
Mrzli studenec (1214 m) 78, 117	„Zlatorog“ v Trenti 84

TOVIC

D G

J S
E R I

c